

KARD ÉS LANT

A TÖRTÉNELMI VITÉZI REND PEST TÖRZSSZÉKÉNEK
KULTURÁLIS ÉS IRODALMI HÍRLEVELE 2023. ÁPRILIS

Április 1.

Elhunyt IV. Károly, az utolsó magyar király

„Trónra lépésem óta mindig arra törekedtem, hogy népeimet minél előbb a háború borzalmaitól megszabadítsam; a mely háború keletkezésében semmi részem nem volt. Nem akarom, hogy személyem akadályul szolgáljon a magyar nemzet szabad fejlődésének, mely iránt változatlan szeretettől vagyok áthatva.

Ennélfogva minden részvételtől az államiügyek vitelében visszavonulok és már eleve elismerem azt a döntést, mellyel Magyarország jövőő államformáját megállapítja.

Kelt Eckartsau ezerkilencszáztizennyolc, November hó tizenharmadikán. Károly”

Áprillis 2.

Tormay Cécile

„Gyűlölség és harag ne legyen közöttetek, mert kevesen vagyunk mi magyarok, és ha mi nem szeretjük egymást, akkor minket e világon bizony senki sem szeret.”

„Csak az emberek dűlnek ki, hitük megmarad másokban, és ez a fő.”

„Mi nem az idegen fajjal szemben követeljük a numerus clausust, hanem a saját fajunkkal szemben követeljük a numerus apertust, mert tébolyodott és öngyilkos nemzet az, amely az értelmiséget nem elsősorban a saját fajtájából akarja rekrutálni.”

„Egy népnek, amelytől elvették határait, hogy ne védhesse magát, amelytől elvették fegyvereit, hogy ne támadhasson - nem marad egyebe, mint az irodalma...”

„Nem mindig azok a napok a legnehezebbek, amelyeken történik valami velünk. A rettentő nemtörődés lassú, béna órái is megviselik a lelket.”

„Egy triangulus a mi várunk, melynek három kiugró bástyája: a hazánk, a hitünk, a családunk.”

„Kard és könyv legyen az elkövetkező időkben a magyar nemzetnek segítőtársa, a Rákóczi kardja és a Széchenyi könyve!”

Április 6.

Mátyás király

A megkoronázott és koronázási jelvényekkel ellátott Hunyadi Mátyás a Thuróczi Krónikában

„Az isteni szolgálatra bármilyen idő alkalmas, és mindaz, amit a haza érdekében tesz az ember nem egyéb, mint Isten szolgálata.”

„Minden erőmet a keresztény állam védelmére áldozom... amire csak erőm, szorgalmam és igyekezetem képes lehet”

„Mátyás király... Különös, rejtelmes és mégis: derűsen és édesen zengő visszhangja van ennek a két szónak a magyar ember lelkivilágában. Mintha még ma is inkább a népmese Hunyadi Mátyása élne bennünk, mint a „történelemé”. De csak kevesen tudják, hogy a népmese Mátyása - az igazi.” (Bajcsy-Zsilinszky Endre)

„A királyok dicsősége a népek sokaságában, az országok díszé és ereje a városok gazdagságában és teljességében áll.”

„A tudatlan király olyan, mint a koronás számár.”

„...Az ilyen király csinál a maga alattvalóiból is vitézeket; a maga példájával felserkenti az alvókat és felébreszti a szunnyadókat; az ilyen alatt nevelkednek jók és lesznek vitézek mindennemű és rendű emberek... Ezek a dolgok nem minden királyoknak adatnak és legfőképpen azoknak soha nem, akik a magok országát és nemzetét nem tiszta szívből szeretik s nem gyönyörködnek benne, mint Mátyás király!” (Zrínyi Miklós.)

Hunyadi Mátyás a kései középkor talán legjelentősebb magyar uralkodója. I. Mátyás, vagy gyakran Corvin Mátyás (Kolozsvár, 1443. február 23. - Bécs, 1490. április 6.) néven Magyarország királya 1458 és 1490 között. Az első olyan uralkodónk, aki leányágon sem állt rokonságban az Árpád-házzal. A magyar hagyomány az egyik legnagyobb királyként tartja számon, akinek emlékét sok népmese és monda őrzi. Népszerű ragadványneve az Igazságos.

Andrea Mantegna Mátyás-portrójának másolata

Hunyadi János erdélyi vajda (később a Magyar Királyság kormányzója) és Szilágyi Erzsébet második gyermekeként született 1443. február 23-án. Apja a középkori Magyar Királyság egyik legkiemelkedőbb hadvezére. Nevéhez fűződik az 1456-os nándorfehérvári diadal.

Gyermekéveiről és tanulmányairól keveset tudunk. Mindenesetre apja révén komoly katonai ismeretekre tett szert, és a hadi tudományok iránt érdeklődése élete végéig megmaradt. Vitéz János irányításával humanisták nevelték. A magyaron kívül latinul, németül és csehül beszélt. Műveltsége messze meghaladta a korabeli főurak műveltségét.

Amikor apja korai halála után V. László király és gyámja, Cillei Ulrik személyesen látogattak meg Nándorfehérvárra, Mátyás még nem játszott politikai szerepet. De ellenfelei, a király és a Habsburg udvarhoz hű arisztokraták, már ekkor is mint lehetséges politikai tényezővel számoltak vele. E látogatás alkalmával vált egyértelművé, hogy nem a nagyobbik Hunyadi fiú kapja meg apja tisztségét, a főkapitányságot, hanem a király gyámja, a német birodalmi herceg, Cillei. A szóváltás közben a felek kardot rántottak és Hunyadi emberei lekaszabolták Cilleit. A megrémült király esküvel színleg büntetlenséget ígért a családnak és Hunyadi Lászlóra ruházta a főkapitányi tiszteletet. A szorult helyzetéből kiszabaduló király azonban esküje ellenére bosszút állt, s a bosszú elérte az ifjú Mátyást is. A két testvért Budán elfogták, és két nappal később Hunyadi Lászlót lefejezték. A kivégzést követően a Bécsen át Prágába menekülő gyáva király a fiatal Mátyást politikai túszként magával vitte. László 1457 őszén Prágában pestisben meghalt. Mátyás Podjebrád György cseh kormányzó, majd király kezébe került, aki csak hosszas tárgyalások és leánya, Katalin és Mátyás házasságát kimondó politikai alku után engedte szabadon értékes foglyát.

Hunyadi Mátyás miscellany

A képen sírjából kiszállt Üdvözítő előtt a donator Mátyás király térdelő alakja és címere látható

1458. január 24-én a korábban apját támogató köznemesi rétegek segítségével - az arisztokrácia egy részének és a Hunyadi hívek megegyezése révén - Mátyást királlyá választották, de nagybátyja, Szilágyi Mihály személyében kormányzót állítottak mellé. Támogatói úgy gondolhatták, hogy az ifjú Hunyadi majd a lekötelezettjük lesz. De Mátyás hamarosan megmutatta, hogy a korlátokat nem hajlandó elismerni és csorbíthatatlan királyi hatalomra törekszik. Híveit, és különböző érdekektől vezérelt támogatóit is meglepte, amilyen erélyességgel fogott hozzá az erős központi hatalom megszervezéséhez. Amikor Szilágyi Mihály Újlaki Miklós erdélyi vajdával, valamint

Garai László nádorral ellene szövetségelt, Garait leváltotta, Szilágyit lemondatta és elfogatta. A III. Frigyes szász választófejedelemet Garai vezetésével magyar királlyá választó főurakat pedig legyőzte.

Lényegében csak ez után, 1459-től kezdhetette meg a békés kormányzást. De a koronázáshoz ekkor még hiányzott a korona, hiszen a Szent Koronát 1440 óta Bécsben őrizték. Enélkül pedig a középkori Magyarországon senki sem lehetett legitim uralkodó. Hosszas alkudozás után végül 1463-ban Bécsújhelyen békét kötöttek Frigyesel. Mátyás ígéretet tett, ha törvényes utód nélkül halna meg, akkor Frigyesé a trón. Frigyes ezen alku, és a kapott 80000 arany forint fejében visszaszolgáltatta a Szent Koronát. Ez a dokumentum a későbbiekben a Habsburg-ház magyarországi trónigényének egyik alapja lett. (Azért e tény megítélésekor ne hagyjuk figyelmen kívül, hogy Podjebrád Katalin, az ifjú feleség ekkor már áldott állapotban volt!) E béke eredményeképpen Sopron városa is visszakerült a királysághoz, amely az 1440-es évek eleje óta osztrák megszállás alatt állt.

*A bécsi ambrasi gyűjteményben levő egykorú domborművű arcképek után. –
Rajz. Gyárfás Jenő*

A Szent Korona ugyan már 1473. nyarán visszakerült Magyarországra, de röviddel ezután a beteges fiatal királyné és az újszülött is meghalt. A bekövetkezett gyász miatt a koronázásra csak 1464. március 29-én került sor az évszázados magyar királykoronázási hagyományoknak megfelelően Székesfehérvárott. Bár nem ez volt Mátyás első koronázása, mégis ez volt az, ami minden magyar koronázási feltételnek eleget tett, így innentől fogva mondhatta el magáról a király, hogy teljes joggal uralja az országot.

Mátyás uralkodása alatt a központi hatalom megerősítésére törekedett. Módosított a kancellária és az udvari bíróságok szervezeti rendszerén és működésén. Az 1486. évi Nagy Törvénykönyvében (Decretum maius) megfogalmazott bírósági, perjogi és a nádori tisztet érintő rendelkezéseit a kora újkori, hivatali jellegű állam felé tett első lépésekként értékelhetjük. Társadalmi reformjaival a köznemesség politikai befolyását növelte. A nádor hatáskörét kiterjesztette, új központi hivatalokat állított fel.

Pénzügyi reformot hajtott végre és újjászervezte az adórendszert. A maga számára biztosította a vámszedés jogát, a bányák és a pénzverés jövedelmét. Az így megnövekedett bevételeket az uralkodása alatt összesen 43-szor kivetett rendkívüli hadiadóval tovább növelte s az így befolyt jövedelmekből jól szervezett zsoldos sereget állított fel.

Hunyadi Mátyás országainak címerei Thuróczy János krónikájának első oldalán

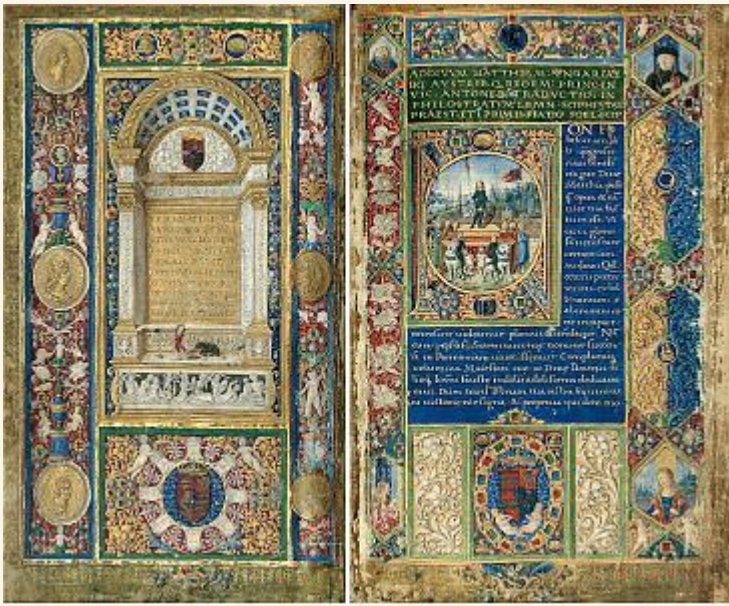
A történeti köztudatban Mátyás mint törökverő szerepel, ezzel szemben az ízig-vérig reálpolitikus felmérte országa katonai és gazdasági erejét, s ennek fényében viszonyult a török kérdéshez. Úgy ítélte meg, hogy a törököt a magyarság nem támadó hadjáratokkal, hanem csak védőállásból tudja legyőzni.

A török frontot az 1463-1464. évi Jajca körüli harcokkal és a vár elfoglalásával stabilizálta. Ezután sorozatos fegyverszünetekkel nagyjából haláláig biztosítani tudta az ország déli területeit a súlyosabb török csapásokkal szemben. Komolyabb török betörések csak a ritkán pusztították az ország belső területeit. Ezek egyike alkalmával, 1479-ben Kenyérmezőnél - a korszak legnagyobb török-magyar nyílt színi ütközetében - magyar győzelem született.

Igazi katonakirályként Mátyás egyéniségének egyik fontos eleme volt a személyesen vezetett hadjáratok nagy száma. Uralkodása harminckét esztendeje alatt huszonháromszor lépte át az országhatárt: Cseh- és Morvaország felé kilencszer - a török határon ötször -, osztrák tartományokba kilencszer, s ebből csupán háromszor békés, diplomáciai céllal. Megszerezte a cseh királyi címet, meghódította Morvaországot, Sziléziát. Bécs, Bécsújhely, Stájerország és Karintia ellen is hadba indult, de sikerei csak átmenetiek voltak.

Mivel második házasságából, Aragóniai Beatrixtól nem született gyermeke, élete utolsó éveiben megpróbálta (sikertelenül) házasságon kívül született fia, Corvin János számára biztosítani a trónt.

Mátyás király bőkezűen pártfogolta művészeteket és tudományt. Híres tudósokat és reneszánsz alkotókat hívott udvarába. Várakat, kastélyokat építtetett, s ezzel is elősegítette a reneszánsz építő- és díszítőművészet magyarországi fejlődését.

A Philostratus-corvina díszoldala

Nevéhez fűződik 1465 után a pozsonyi egyetem alapítása (Academia Istropolitana), amely halála után feloszlott, s ugyancsak szerény előzményekre építve hozta létre és fejlesztette tudatosan a 15. századi Európa második legnagyobb könyvtárát, a Bibliotheca Corvinát (mintegy 2500 kötet). Legrégibb, keltezett kódexe 1464-es dátumot visel. E páratlan gyűjtemény nem sokkal halála után széthullott, legnagyobb része Buda török elfoglalása (1541) és visszavétele (1686) alkalmával semmisült meg, ma kb. 220 kötet létéről van tudomásunk.

Udvarában olyan ismert humanisták fordultak meg, mint Galeotto Marzio vagy Taddeo Ugoletto. A történetírás és irodalom területein is kiemelkedő nevek kapcsolódnak személyéhez, mecénási tevékenységéhez. A késő középkor történetírói közül Petrus Ransanus, illetőleg a korabeli ún. vándorhumanisták megtestesítője, a kora újkori magyar nemzeti történetírás egyik megalapozója, Antonio Bonfini részben hívására, részben aktív támogatásával működtek a budai udvarban. A korszak költői közül elég csupán a magyar irodalomtörténetben betöltött helye okán Janus Pannoniusra utalnunk. Széles körű műveltségét, Európa-szerte híres tudomány- és művészetpártolását, a Budára érkező külföldi értelmiségieket együttesen uralma háttérének szilárdítására, s annak idegen területeken való népszerűsítésére is felhasználta. Voltaképpen kortársai közül Mátyás az elsők között ismerte föl a politikai-kulturális propaganda fontosságát, s itt elég csupán az általa megbízott Bonfini Corvin-legendájára gondolnunk, amivel a hatalomba frissen bekerült Hunyadi-ház régiségét szándékozott igazolni.

Andrea Mantegna, a Mátyás korában élt híres padovai festő Mátyás-portréjának eredeti példánya a comói Musaeum Jovianumból az idők folyamán eltűnt. Ezt a

papírra festett, később lenvászonra húzott olajképet Lord Rothermere ajándékozta 1930-ban Horthy Miklósnak, és a budai királyi palotában állították ki. A 20. században Mátyásról alkotott képnek ez a fent bemutatott kép szolgált mintául.

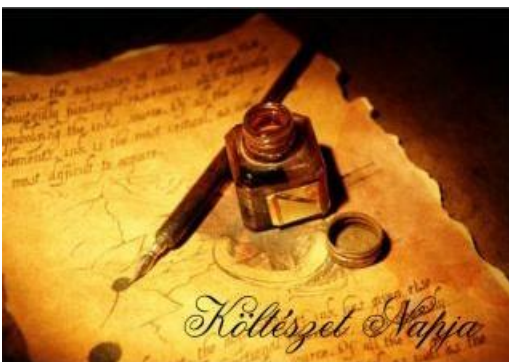

A kolozsvári Mátyás szobor

„...Magyarország fénykorát ábrázolom, amikor a magyar rettegve tisztelt és csodált nemzet volt Európa népei között. Ha a magyar ember szíve elborult és vigasztalást keres a régmúlt idők fényében és nagyságában, akkor e dicsőséges, pazar és világraszóló korszakba bolyong vissza és ott találja azt a csodás alakot, a magyar nép királyát, Hunyadi Mátyást [I. Mátyás (1443-1490) királyt], aki egyszerű ember tudott lenni az egyszerű emberekkel, de az akkori kor fejedelmei között olyan volt, mint sas a verebek között.” - írta a kiváló szobrász és hazafi, Fadrusz János kolozsvári szobrának névadójáról.

Április 11.

*...Vegyél a kezedbe egy szép verset, olvasd el többször is, a szép szavak gazdagítsanak téged!
A legtöbb ember – azt mondják – 2-3000 szót használ. Arany János közel 60 000 szót használt fel műveiben, 60 000-t! Hát akkor érdemes Arany Jánost olvasni? József Attilát? Ady Endrét?
Persze, hogy érdemes, mert akkor tanulsz, gazdagodsz!”*

(Böjte Csaba)

Ady Endre:

FÖLSZÁLLOTT A PÁVA

Fölszállott a páva a vármegye-házra,
Sok szegény legénynek szabadulására.«

Kényes, büszke pávák, Nap-szédítő tollak,
Hírrel hirdessétek: másképpen lesz holnap.

Másképpen lesz holnap, másképpen lesz végre,
Új arcok, új szemek kacagnak az égre.

Új szelek nyögetik az ős, magyar fákat,
Várjuk már, várjuk az új magyar csodákat.

Vagy bolondok vagyunk s elveszünk egy szálig,
Vagy ez a mi hitünk valóságra válik.

Új lángok, új hitek, új kohók, új szentek,
Vagy vagytok, vagy ismét semmi ködbe mentek.

Vagy láng csap az ódon, vad vármegye-házra,
Vagy itt ül a lelkünk tovább leigázva.

Vagy lesz új értelmük a magyar igéknek,
Vagy marad régiben a bús, magyar élet.

Április 18.

Rongyos Gárda

*„Isten velünk, ki ellenünk,
Ha kell egy szálig elveszünk!
A zászlót mégsem hagyjuk el!
Turulmadár ne szállj tova,
Nem szállhatsz el, nem-nem soha!
E földön élni, halni kell!
Ha magyar vagy, nem hagyod magad,
Míg az ellen mind a porba hull.
Ez a szent föld a miénk marad,
Nem lehet más földünkön az úr!
(Rongyos Gárda Induló 1919, Polgár István)*

„Magyarország határai nem a maiak, hanem a háború előttié. Ezekért és magyar fajunkért készek vagyunk bármelyik pillanatban éltünket adni”. (Héjjas Iván)

Az 1945 utáni történetírásunk a magyar történelem számos jelenségének adott sommásan negatív megítélést, ehhez párosult az adott jelenségre vonatkozó hiteles források elhallgatása, zárolása is. Sok esemény ítéltetett a teljes elhallgatásra.

A Rongyos Gárdáról is gyakorlatilag szinte semmit nem írnak a történelemlkönyvek, és nem szólnak arról, hogy az 1921-es soproni népszavazás nem a politika érdeme volt, azt nem a politikai vezetők csikarták ki, hanem pusztán néhány száz önkéntes harcos, a „rongyosok serege”.

A magyar kormány megkísérelte ugyan, hogy az osztrák féllel elfogadtassa a népszavazásra vonatkozó elképzelését, de ezt Renner osztrák kancellár következetesen visszautasította. Az osztrák nemzetgyűlés már 1921 januárjában elfogadta a törvényt, mely szerint a Magyarországról átkerült terület önálló tartományként Burgenland néven, Sopron központtal funkcionál majd. De a „rongyosok” útját állták az osztrák reguláris hadseregnek, hogy ne tudják birtokba venni a trianoni békediktátum szerint nekik osztott nyugati területeket. A nyugat-magyarországi felkelés eredményeként egyedül itt engedélyeztek népszavazást a trianoni határokat önkényesen meghúzó győztes nagyhatalmak. Ennek köszönhető, hogy Sopron és nyolc környező falu Magyarországé maradt.

A Rongyos Gárda néhány, az első világháborút megjárta tisztból és katonából, szegény napszámosokból, illetve a Székely Hadosztály maradványaiból alakult önszerveződő fegyveres csoport. Az osztrákok nemes egyszerűséggel banditáknak, az antant pedig magyar inszurgenseknek (felkelőknek) nevezték őket. A Gárda elnevezését a hivatalos magyar állami ellátatlansága miatt kapta, egyenruhájuk nem volt, saját hétköznapi, olykor szedett-vedett öltözkömben harcoltak. De nem csak egyenruhájuk nem volt, hadi felszerelés dolgában sem álltak valami jól. Soraikban az akkori Magyarország valamennyi társadalmi rétege ott harcolt. Egymás mellett küzdöttek szegények és úri fiúk, leszerelt honvéd tisztek, veterán frontharcosok,

soproni főiskolások, polgárok, pesti műegyetemisták, mosonmagyaróvári gazdaszhallgatók, szombathelyi, felsőöri, soproni vasutasok.

A soproni események révén váltak ismertekké, de a Gárda története jóval korábban kezdődött és sokkal később is ért véget. A Rongyos Gárda megalakulásának időpontja 1919. április 18-a volt. Céljuk az volt, hogy felvegyék a harcot a Tanácsköztársaság terrorlegényeivel, valamint az országra törő idegen hadakkal szemben. Kezdetben a magyar területek megtartásáért harcoltak a román csapatok ellen. Tették ezt olyan hatásosan, hogy a románok már vérdíjat is kifizettek Héjjas Iván fejére, aminek nem sok eredménye volt. Ezután a trianoni békeszerződésben Magyarországtól elvett Sopron környéki területek megtartásáért szálltak harcba, de más területeket is vissza akartak szerezni Magyarország számára. Megakadályozták az osztrák reguláris hadsereget a vidék elfoglalásában, sőt a mai Burgenland területét elfoglalva kikiáltották Európa legrövidebb ideig létezett államalakulata, a „Lajtabánság” függetlenségét. Ez vezetett az 1921. december 14-16. közötti soproni népszavazás megtartásához.

A hősi halottak ravatala. (Machatsek Gyula erdőmérnökhallgató, Arnold Mosch osztrák csendőr, Szechányi Elemér bányamérnök-hallgató és Pehm Ferenc szombathelyi tisztviselő virágba borított koporsói.)

Talán kevésbé ismert, hogy a Rongyos Gárda magját a kecskeméti tanyavilágban látszólag alig észrevehető kis szervezkedés adta meg háborút viselt, harcban sokszor kipróbált egykori frontharcosaival. A kezdetben alig száz fős különítmény Héjjas Iván főparancsnok vezetésével ezres nagyságú fegyveres erővé fejlődött, és a Szegeden megalakult Nemzeti Hadsereg - lényegében soha el nem ismert vagy legalizált - szabadcsapataként végigharcolta az 1918 és 1921 közötti időszakot, hírnevet szerezve magának a románok elleni Tisza-menti harcokban vagy az északi magyar területek elcsatolása elleni küzdelmekben csakúgy, mint a fehérterror leszámolási akcióiban.

Vezetőjük az erdélyi származású Héjjas Iván képviselő, I. világháborús repülő főhadnagy volt. Az a férfiú, akinek nevéhez csak negatív eseményeket kapcsolt évtizedeken át történetírásunk. Valójában amint hírét vette, hogy veszélyben a haza,

azonnal cselekedett. Úttalan utakon nyolc teherautón, eldugott háborús puskákkal, kézigránátokkal felszerelve nagy titokban vezette el kicsiny, de ütőképes csapatát Sopron alá, a város megmentésére, hogy megakadályozza Nyugat-Magyarország és Sopron Ausztriának való átadását. Hozzájuk csatlakoztak többek között a selmecbányai akadémiáról elűzött diákok és a magyaróvári gazdasági akadémia hallgatói is. Ez a rosszul felszerelt, rongyos ruhájú különítmény, a „Rongyos gárda” az első komolyabb csatáját 1921. augusztus 28-án Ágfalvánál vívta meg Francia-Kiss Mihály, Kaszala Károly és Maderspach Viktor parancsnoksága alatt a bevonuló osztrákokkal szemben. A rongyosok sikeres gerillaharcot folytattak az osztrákokkal, így lehetetlenné vált, hogy Ausztria birtokába vegye a neki ítélt területet. Az első ágfalvi csatával kezdetét vette a másfél hónapig tartó nyugat-magyarországi fegyveres felkelés. Az összecsapás jelentőségét mutatják Gévay-Wolff Lajos, Sopron vármegye hajdani alispánjának szavai, melyek szerint „Ha nem lett volna augusztus 28., nem lehetett volna december 14.”, vagyis az első ágfalvi csata nélkül Sopron és környéke sem maradhatott volna a Csonkaország része."

Prónay Pál, Lajtabánság bánja

A korabeli osztrák lapok sok ezer magyar harcosról tudósítottak. Ennek egyik oka lehetett, hogy a magyarok szellemesen szervezték a harcokat. A területet jól ismerve, több helyen rejtettek el fegyvereket. Kis létszámú lovas csapattal éjjelente gyorsan felkerestek több ilyen raktárt is, ahonnan célirányos és nagy tűzerejű támadást hajtottak végre, igen gyakran a bevonuló osztrákok hátában is. A csapat fegyvertelenül és rendszertelenül gyorsan odébbállt, s egy másik helyről támadott. Ha egyesek találkoztak is valami ellenséges alakulattal, gyanút nem kelthettek. Így folyt a harc hosszabb időn át.

Az osztrák kormány 1921. szeptember 7-én másodízben is kiadta az utasítást Sopron megszállására. Ágfalváig ezúttal is eljutott a géppuskás szakaszokkal is megerősített félezres osztrák csendőrsereg, a magyar felkelők azonban ezúttal is megelőzték az osztrákokat. A mindössze 110 fős felkelő csapat több villámgyors összecsapás után

meghátrálásra kényszerítette a többszörös túlerőben lévő osztrákokat, akik Bécsújhelyig meg sem álltak. A felkelőknek ezúttal három hősi halottjuk volt, az osztrákok veszteségeiről máig ellentmondóak az adatok. A magyar források 15 és 30 fő közé teszik az áldozatok számát. Az mindenesetre bizonyos, hogy ebben az ütközetben vették a legtöbb embert. Halottjaik zömét és sebesültjeiket magukkal vitték.

*Vámosy Tibor síremléke
'elesett Nyugat Magyarországért
1921. október 6.'*

A hősi halált halt magyar felkelők számára Sopron városa dísztemetést rendezett. Kettejüket a jelenlévő sokaság részvéte mellett szeptember 10-én helyezték örök nyugalomra a Szent Mihály temetőben, harmadikuk Szombathelyen alussza örök álmát. „Ismét hősokeket temetünk - a kötelesség, a hazaszeretet hőseit!”, mondta Thurner Mihály polgármester gyászbeszédében az elesett hősokek felett. A temetésről készült képek Schaffer Ármin udvari fényképész fotói.

A közvetlen harcok mellett időközben zajlottak a politikai csatározások is. Nemcsak Ausztria és Magyarország került szembe egymással, hanem maguk a felkelők is. Prónay és Héjjas a szabad-királyválasztók közé tartozott, de a Kismartont felügyelő Friedrich István egykori miniszterelnök, aki szintén a felkelők között volt, valamint Ostenburg legitimisták voltak. Horthy Gömbös Gyulát, a későbbi miniszterelnököt nevezte ki nyugat-magyarországi kormánybiztosnak az önállósuló felkelők megrendszabályozására.

Az antant felszólította a magyar kormányt, hogy vonja ki a harcoló csapatokat. Azonban mind Héjjas, mind Friedrich megtagadta a visszavonulásról szóló utasítást.

A Sigray-Lingauer terv szerint Felsőőrött, - a mai Oberwarton - 1921. október 4-én 12 órakor a kikiáltották „Lajtabánság” függetlenségét. Eredetileg Sigray főkormánybiztos, vagy Albrecht főherceg lett volna a bán. Miután ők visszaléptek, Prónay egymaga valósította meg a tervet. „Nyugat-Magyarország megmentése érdekében megteremttem a független Lajtabánságot.” írta Prónay visszaemlékezéseiben az 1921. évi nyugat-magyarországi eseményekről. Lajtabánság ízig-vérig magyar, turulos címerét itt láthatjuk. A harcokban 23 ember vesztette életét. Becsületet és hont mentettek, mégis ma jeltelen és gondozatlan sírokban nyugszanak. Az első és mindmáig egyetlen emlékművet az események után 90 évvel a Duna Tisza közti Izsákon állították fel.

A Rongyos Gárdáról írt hiteles Somogyváry regény borítója

Így a kormány a harcoló csapatokat nem tudta kivonni, de az önálló államalakulatot sem ismerte el. A helyzet megoldására a két fél olasz közvetítéssel 1921. október 11-12-én Velencében tárgyalni kezdett. Magyarország vállalta a felkelők visszavonását, Sopron és környéke hovatarozásáról viszont népszavazással döntöttek, ezzel az új állam betöltve történelmi szerepét, meg is szűnt.

Azt, hogy Sopront ma a Hűség Városának nevezhetjük, azt elsősorban nekik, a rongyosoknak köszönhetjük. Ha nincsenek a nyugat-magyarországi fölkelők, ma nincs Sopron, a hűség városa. Hősies harcuk, az 1921. augusztus 28-i és 1921. szeptember 8-i, két ágfalvi csata vezetett a velencei tárgyalásokhoz, majd a későbbi soproni népszavazáshoz. Ők kényszerítették ki a népszavazás lehetőségét, hogy aztán a hazáért rajongó soproni és Sopron környéki lakók kifejezhessék hűségüket Mária Szent Országa mellett.

Lendvai István: A gárda

*Merre vágunk? Csillag se mondja.
Csak hajunk lobog s ruhánk rongya.
Bordánk alól a szívünk lángol
s az örök vágy bennünk ficáncol:
legyen már egyszer Magyarország,*

*jók vigyék már egyszer a sorsát,
legyen már egyszer szép megállás
boldog nappal és nyugodt hálás.
Unokák ha sírunkat futják:*

*ne is köszönjék, ne is tudják,
hogy Isten volt a generális
s ha verte börtön is halál is:
ő utána vérbe, sárba
ment a gárda.*

A mindössze 255 négyzetkilométeres területen Sopron és a szomszédos nyolc falu lakossága annak ellenére döntött Magyarország mellett, hogy a német nemzetiség enyhe többséget alkotott. Olyan hagyományosan német gyökerű nagypolgári családok, mint a soproni Stornók is szívre tett kézzel esküdtek fel a magyar zászlóra.

A voksolás titkos volt, Magyarországra kék, Ausztriára sárga cédulával lehetett szavazni. Sopronban 1921. december 14-én, Brennbergbányán 15-én, a környéki falvakban - Ágfalva, Balf, Fertőboz, Fertőrákos, Harka, Kópháza, Nagycenk, Sopronbánfalva - 16-án a szavazás békésen zajlott le. A terület Magyarországhoz visszakerülése a soproni polgárság szavazatain dőlt el, hiszen amíg Sopronban 72,8 %, addig a falvakban 45,4 % szavazott Magyarországra. A végeredményt 17-én hirdették ki. Számszerűen a 24 ezer szavazóból Magyarországra 15 304 fő, 65,1 százalék, Ausztriára 8227 fő, 34 százalék voksolt, 502 szavazatot érvénytelenítettek. A népszavazás eredményét Párizsban 1921. december 21-én a Nagykövetek Tanácsa tudomásul vette, és így a szavazásban részt vevő települések hivatalosan is visszakerültek Magyarországhoz.

Mindezek eredményeképpen Sopron városa az 1922. évi XXIX. törvénycikk értelmében elnyerte a Civitas Fidelissima, azaz a Leghűségesebb Város címet.

A nagycenki Hűségkút

Nagycenken a Széchenyi téren 2002. szeptember 21-én avatták fel a Hűségkutat, amelyen a következő felirat olvasható:

"A nemzethez és a hazához való hűségről 1026 igen - 5 nem arányban tettek tanúságot a nagycenki polgárok". Nem akármilyen eredmény ez!

A Rongyos Gárda irodalmi megörökítésében elévülhetetlen érdemeket szerzett Gyula diák, vagyis vitéz Somogyváry Gyula. Számos költeménye mellett (Kuruc riadó a soproni sáncon, Lajtai felkelők búcsúéneke stb.) legmaradandóbban az „És mégis élünk” című regényében örökíti meg. Jobb és kifejezőbb címet nem is adhatott volna a nyugat-magyarországi honvédelmet leíró regényének, mert a Rongyos Gárda harcosai igazán éltek a hazáért és az igazságért.

Végezetül álljon itt a Rongyos Gárda kivonatos programja (1919. április 18.):

- 1) Magyarország a magyaroké! Magyarország határai nem a maiak, hanem a háború előttié! Ezekért, és magyar fajunkért készek vagyunk bármelyik pillanatban életünket adni!
- 2) Harcolunk a nemzetközi, országvesztő vörös uralom ellen. Harcolunk az Istentelen és hazátlan rombolók ellen, ...
- 3) ... - AMENNYI A FEGYVERED - annyi az országod és a kenyered.
- 4) ... földreformot követelünk a ... nincstelen parasztságunk javára az egyetemes magyar népszaporulat és népjólét érdekében!
- 5) A bank és ipartőke kérdéseiben a döntő szó az államé legyen a nép érdekében, és ne fordítva!
- 6) A munkaadó és a munkás harcában álljon az államhatalom igazságos védőként a munkás mellé.
- 7) A MAGYAR ÉLET MINDEN SÍKJÁN MAGYAROK LEGYENEK A VEZETŐK!

A Rongyos Gárda történetének dicsőséges szakaszát jelentik a Sopron környéki események. A magyar ifjúság 1921 őszén hazaszeretetből és áldozatkészségből - nem először a magyar történelem során - jelesre vizsgázott. A Fertő-parti Nezsídtől a Vas megyei Németújvárig küzdöttek az 1000 éves határokért. A Rongyos Gárda hősei útmutatóul és példaképként szolgálhatnak a felnövekvő nemzedéknek.

A Rongyos Gárda emlékét őrzi a soproni Felkelő emlékmű és az izsáki Lajtabánság-emlékmű.

Április 19.

A magyar nemzet függetlenségi nyilatkozata

Debrecen, 1849. április 19.

Mi, a magyar álladalmat törvényesen képviselő nemzetgyűlés, midőn jelen ünnepélyes nyilatkozatunk által Magyarországot elidegeníthetlen természetes jogaiba visszahelyezve minden hozzá tartozó részekkel és tartományokkal egyetemben az önálló független európai státusok sorába iktatjuk, s a hitszegő Habsburg-Lotharingeni házat Isten és világ előtt trónvesztettnek nyilatkoztatjuk: erkölcsi kötelességünknek ismerjük ezen elhatározásunk indokait nyilvánítani, miszerint tudva legyen az egész mívelt világ előtt, hogy e lépésre a halálig üldözött magyar nemzetet nem túlzott elbizakodás s nem forradalmi viselkedés, hanem a türelem végső kimerültsége s az önfenntartás kénytelensége vezeté.

Háromszáz esztendeje múlt*, hogy a magyar nemzet szabad választás által az osztrák házat, kétoldalú kötések alapján, a királyi székbe emelé.

És e három század nem egyéb, mint a folytonos szenvedés három százada.

Isten ez országot a jólét és boldogság minden elemeivel megáldotta. Közel 6000 négyszegmértöldnyi területe sokszerű bőségben van elárasztva a felvirágzás forrásaival, tizenötmilliónyi népe kebelében hordja az ifjú erőt s fogékonyságot, hogy Európa keletén a népszabadságnak és civilizációnak hatalmas tényezője s Európa békéjének mint hajdan őre volt, úgy jövőendőben biztosítója legyen.

Soha egy dinasztianak háládatosabb feladat nem jutott az isteni gondviseléstől, mint jutott a Habsburg-Lothringeni háznak Magyarországon.

Elég volt volna nem akadályoznia természetes kifejlődését, s most Magyarország a legvirágzóbb országok között állana.

Elég volt volna nem irigyelnie a mérsékelt alkotmányos szabadságot, melyet e nemzet egy ezredév viszontagságai között féltékenyen megőrizgetett s királyai iránt

a példátlan hűség kegyeletével azonosított – s a Habsburg-Lothringeni ház a magyar nemzetben trónusának rendíthetlen támaszát még sok időig feltalálhatná.

De ezen dinasztia, mely egy uralkodót sem mutathat fel, ki népei szabadságában kereste volna erejét és dicsőségét, a magyar nemzet irányában firól fira a hitszegés politikáját követé, s vagy nyílt erőszakkal azon dolgozott, hogy az országot, törvényes önállásától s alkotmányos szabadságától megfosztva, a már előbb minden szabadságból kivetkőztetett császári tartományaival egy közös szolgaságba összeolvassza; vagy ha e részben a nemzet törhetlen vigyázata által magát gátolva érezte, minden igyekezetét oda fordítá, hogy Magyarország erejében elzsibbasztva, kifejlődésében feltartóztatva, a császári tartományoknak gyarmatul szolgáljon, miszerint azok Magyarországból s annak rovására minél több hasznot húzhassanak, s e haszon által képessé tétessenek azon terhek elviselésére, melyekkel rájok, az alkotmányaiktól megfosztottakra a pazar gazdálkodású császári uralkodás akadály nélkül nehezedett, s nehezedett nem alattvalóinak érdekében, hanem a korlátlan uralkodás Európa-szerte terjesztésének s a népek szabadsága elnyomásának érdekében.

Több ízben történt, hogy e zsarnok rendszer ellenében, melynek minden lépését vagy nyílt erőszak, vagy bűnös ármány és cselszövény bélyegzé, a magyar nemzet önfenntartása végett fegyveres védelemhez volt nyúlni kénytelen.

És bár diadalmasan harcolta az igazságos védelem harcait, erejének használatában mindig oly mérséklett, a királyi szó iránti hitben mindig oly bizakodó volt, hogy győzelmes fegyverét azonnal letette, mihelyt királyai a nemzet jogait egy újabb alkukötéssel, egy újabb esküvel biztosították.

De hiában volt minden újabb kötés; minden újabb királyi eskü az uralkodóház ajkairól egy újabb hitszegés kezdete volt, s a magyar nemzet országos életének megsemmisítésére intézett politikája soha nem változott háromszáz éven át.

Hiában ontá vérének nemzetünk ezen hazáért, valahányszor az veszélyben forgott; hiában áldozott e dinasztiaának családi érdekeiért annyit, mennél többet nemzet nem áldozott soha királyaiért; hiában felejté túlzott nagylelkűséggel minden újabb ígéretnél a múltak sebeit; hiában ápolt kebelében oly törhetlen hűséget királyai iránt, mely még a szenvedések között is a vallásosságig emelkedett: a Habsburgi s utóbb Habsburg-Lothringeni ház uralkodása Magyarországon utódról utódra a folytonos hitszegés históriája maradt.

És a magyar nemzet mindemellett tiszteletben tartá a kapcsolatot, mely őt kétoldalú kötésekkel ezen dinasztiaához kötötte, s ha most, az önfenntartásnak természetes kötelességénél fogva, a hitszegő háznak trónvesztését és száműzetését elhatározza, ezen igazságos ítéletre csak azon tapasztalás által volt indítható, hogy a Habsburg-Lothringeni ház kérelhetetlenül összeesküdött Magyarország státuséletének kiirtására, és önmaga tépte szét azon kötelékeket, melyek őt a magyar nemzethez csatolták, mit Európa előtt nyílt kérkedéssel be is vallott*.

Több ok van, mely Isten és világ előtt minden nemzetet feljogosít, hogy a felette uralkodott dinasztia trónjáról száműzze. Ilyenek:

ha az ország ellenségeivel, rablókkal, pártütőkkel a nemzet elnyomására szövetkeznek;

ha az esküvel szentesített alkotmány s országos státusélet eltörlésére fegyveres erőszakkal támadja meg alattvalóit, kik ellene fel nem lázadtanak;

ha erőszakkal eldarabolja s megcsonkítja az ország területi épségét, melyet fenntartani megegyezett;

ha idegen fegyveres erőt használ saját alattvalóinak legyilkolására s törvényes szabadságuk elnyomására. Minden egyes ok elég bűn arra, hogy a dinasztia a trónt elveszítse.

A Habsburg-Lothringeni ház példátlan hitszegéssel mindezen bűnt együtt és egyszerre követte el, s elkövette a magyar nemzet státusélete eltörlésének határozott szándokából, elkövette annyi árulás, annyi rablás, gyújtogatás, kegyetlenség, a népjognak oly lábbal tapodása kíséretében, hogy e bűneinek históriája felett elborzad az emberiség.

Alkalmul ezen hitszegésre az osztrák háznak azon törvények szolgáltak, melyek az ország alkotmányának biztosítására a múlt 1848. tavasszal hozattak.

Ezen törvények pedig a honpolgárok belső viszonyaira vonatkozó gyökeres reformokkal újjáteremtették ugyan az országot – mert eltörölték a hűbéri adózásokat s papi tizedet, a népnek nyelvre s vallásra való tekintet nélkül képviselői jogot adtak az előbb arisztokráciai szerkezetű országgyűlésen, letették alapját a jogegyenlőségnek s eltörölték az adómentességek privilégiumát, visszaállították az erőszakkal elnyomott sajtószabadságot s visszaéléseinek fékezésére esküdtszéki intézményt alakítottak – de, bár a februári francia forradalom által előidézett szellemi rázkódtatás következtében az ausztriai birodalomnak csaknem minden tartománya forradalomban, s a dinasztia egészen gyámolatlan volt: a hű magyar nemzet nem igyekezett ezen körülményt arra felhasználni, hogy a király ellenében új meg új jogokat szerezzen a nemzetnek, hanem megelégedett azzal, hogy nemzeti szabadságát, önállóságát és függetlenségét a miniszteri felelősségre alapított közigazgatási rendszer által újabb meg újabb királyi hitszegések ellen biztosította.

De azon önállóság és függetlenség, melyet ezáltal biztosított, nem volt új szerzemény, hanem régi, s törvény és királyi eskük által folytonosan fenntartott jog, mely még azon jogszerű viszonyon sem változtatott legkevesebbet is, melyben Magyarország az osztrák császári birodalom irányában állott.

Magyarország ugyanis Erdéllyel s minden egyéb hozzá tartozó részekkel és tartományokkal az osztrák császári birodalomba soha bele nem olvadt, hanem mindig önálló, független, szabad ország volt, még azután is, hogy a Pragmatica Sanctio elfogadásával a magyar királyságra nézve szintazon örökösödési rendet állapította meg, mely az uralkodóháznak egyéb országaira és tartományaira nézve meg volt állapítva.

Világos bizonyosság erre magának a Pragmatica Sanctiónak azon törvénybe iktatása, mely által a magyar koronához tartozó országok területi épsége s az ország önállása, függetlensége, alkotmánya és szabadsága határozottan fenntartottak.

Világos bizonyossága ennek az, hogy a trónörökösök a Pragmatica Sanctio után is csak akkor lettek Magyarország törvényes királyai, ha a nemzettel koronázási alkukötésre léptek, s annak és az ország alkotmányának és törvényeinek megtartására megesküvén, Szent István*-koronájával megkoronáztattak.

A koronázási alkukötésekben pedig mindig bennfoglaltatik, hogy a trónörökösödési rend mellett is Magyarországnak minden jogai, szabadságai, törvényei és egész alkotmánya sérthetetlenül fenntartandók.

Egyetlenegy volt a Pragmatica Sanctio óta a Habsburg-Lothringeni házból eredett trónörökösök között II. József*, ki ezen alkukötést alá nem írta, az alkotmányra meg nem esküdött s koronázatlanul halt meg. De éppen azért a magyar királyok sorában meg sem jelenik, s minden tettei és rendeletei érvénytelenek.

Utóda, II. Leopold csak ily koronázási alkukötés, eskü és koronázás mellett ülhetett a magyar királyi székbe; mely alkalommal a királyi esküvel szentesített 1790:X. törvényben újólág világosan kijelentetett, hogy Magyarország szabad ország, egész kormányformájára nézve független, és semmi más országnak avagy népnek alá nem rendelt, hanem saját önállással és alkotmánnyal bíró, s ennél fogva saját törvényei és szokásai szerint kormányzandó.

Így esküdött meg és lett királlyá 1790 után I. Ferenc* is, ki midőn a római császárság megszűntével az osztrák császári címet felvette*, tömérdek törvényszegései között annyi tartózkodással mégis bírt, hogy nyíltan elismeré, miként Magyarország a hozzá tartozó részekkel és tartományokkal az osztrák császárság részei közé nem tartozik, aminthogy amattól mindig külön vámvonallal el is volt és van különítve.

Így esküdött* meg és lett királlyá végre azon V. Ferdinánd* is, ki a múlt évi törvényeket a pozsonyi országgyűlésen szabad akaratból szentesítette, de esküjét mihamar megszegvén, a magyar nemzetnek az önálló nemzetek sorából kitörlésére családja többi tagjaival összeesküdött.

Pedig a magyar nemzet a hűségnek pietásával ragaszkodott e hitszegőhöz. A múlt évi márciusi napokban is, midőn császári birodalma felbomlásnak indult, midőn Olaszthonban fegyvereit egymást követő veszteség érte, midőn császári lakában minden percben az elűzetéstől remegett – a magyar e körülmények kedvezései közt sem kívánt egyebet, mint hogy biztosíttassék az alkotmány és biztosíttassanak azon ősi jogok, melyekre az osztrák házból 14 király és ő maga is megesküdött, de mindannyian hitöket szegték.

És midőn e régi jogok új biztosítékául a miniszteri felelősség törvényét szentesítette és a magyar minisztereket kinevezte, a magyar nemzet lelkesedéssel karolta körül ingadozó trónusát.

E vésznapokban is – mint már több ízben – az osztrák házat a magyar hűség mentette meg.

De még le sem röpönt az eskü ajkairól, már összeesküdött családjával s öröklött abszolutizmusi vágyai bűntársaival, a magyar nemzetet semmivé tenni.

Összeesküdött pedig főleg azért, mert miniszteri felelősség intézménye mellett Magyarország önálló alkotmányos kormányzatát a bécsi kabinetnek nullifikálnia többé nem lehetett.

Magyarországot előbb egy Budán székelő kormányzék igazgatta, magyar királyi helytartótanács név alatt, melynek elnöke a nádor vala – ennek is világos törvényekkel meghagyott kötelessége volt a magyar alkotmányt, önállást és törvények szentségét megőriznie –, de mivel kollegiális forma mellett a személyes felelősség semmivé leszen, ezen kormányzék kezéből a bécsi kabinet lassankint minden hatalmat kivőn, s azt igazgató kormányzék állásából a király nevével takaródzó udvari önkény postájává süllyesztette.

Így történt aztán, hogy bár Magyarország törvény szerint önálló kormányzattal bírt, mégis az ország pénzével s a nép vérével idegen célokra az abszolutisztikus bécsi kabinet rendelkezgetett, kereskedelmi érdekeinket a népeket kizsákmányoló császár érdekeinek egyoldalúlag alárendelte, elzárt a világforgalom érintkezéseitől, s hazánkat gyarmati helyzetbe süllyesztette.

Ez az, mit a miniszteriális kormányformának behozatala jövőre meggátlandó, s a papiroson hervadó országos jogokat s királyi esküt valósággá érlelendő vala.

Ez és különösen az ország pénzével s a nép vérével önkényes rendelkezés lehetlenítése volt az ok, miérthogy az uralkodóház hitszegően elhatározá, hogy istentelen bujtogatásokkal Magyarországot vérbe-lángba borítsa, s midőn a belső erő minden kötelékeit eszerint megszagatnia sikerülend, a belháborúban vérző országot fegyveres erőszakkal eldarabolja, a magyar nemzetet az élő nemzetek sorából kitörülje, s az eldarabolt országot, önállásától megfosztva, az osztrák birodalom státushalmazába beolvassza.

E céljának kivitelét azzal kezdte meg, hogy a minisztérium alakítása közben egy osztrák tábornokot a törvény elleni pártütés zászlójának a magyar koronához tartozó Horvátországban feltűzése végett azon ország bánjává nevezett.

Éspedig azért szemelte ki a pártütés kezdeteül Horvátországot és Szlavóniát, mert az odatartozó határőrvidéki részek katonai szerkezeténél fogva ott legtöbb kész fegyveres erőt vélt található; s azon vidékek lakosai, hosszú idő óta minden polgári jogokból alkotmány ellenére kizárva, katonai szolgáruk megszokása által a császár nevével legkönnyebben valának felbujtogathatók.

És kiszemelte a pártütés kezdeteül Horvátországot és Szlavóniát azért, mert az erőszaktás szándokából ott a magyar nemzet elleni gyűlölséget embertelen politikája már évek óta bujtogató, s azt a nemzetiségi szenvedelmeknek felizgatásával s gyalázatos eszközökkel ápolásával egy pártnál a dühösségig ingerülnie sikerült,

mindamelllett, hogy a magyar nemzet a horvát és szlavón nemzetiséget nemcsak elnyomni soha nem akarta, sőt annak belkormányzatukban is szabad fejlődést engedett, polgári jogokban pedig horvát és szlavón testvéreivel nemcsak testvériesen megosztott, hanem nekik még, saját jogainak megcsönkítésével, különös kiváltságokat és szabadalmakat is engedett.

A bán tehát a császár nevében pártot ütött s nyílt lázadást kezdett a magyar király ellen, ki ama császárral azonygy személy vala, s lázadását annyira vitte, hogy Horvátországnak és Szlavóniának nyolcszázados kapocs után Magyarországtól elszakasztását s az osztrák birodalomhoz csatolását dekretáltatná.

Nemcsak a közvélemény, hanem kétségtelen adatok e pártütés megindításáról a király nagybátyját, Lajos főherceget*, Ferenc Károly* főherceget, a király öccsét, s különösen nejét, Zsófia* hercegnőt vádolták – s mert a bán pártütésben egyenesen a császár iránti hűség leplét használta, a magyar minisztérium megkérte az uralkodót, hogy nevének ezen szentségtelenítését s a családjára vetett homályt egy ünnepélyes nyilatkozattal hárítsa el.

Akkor még az uralkodóház ügyei Olaszthonban rosszul állottak s azért az álarcot nyíltan levetni nem merte. Annálfogva a bánt és párthíveit pártütőknek, felségsértőknek és lázadóknak 1848. június 16-i rendeletében* nyilvánította. De míg ezt nyíltan kijelentette, a pártütőt és cinkostársait császári udvaránál kegyelmekkel halmozá, s pénzzel, ágyúval, fegyverrel, lőszerrel segítette.

A magyar nemzet, bízván a királyi nyilatkozatban, nem sietett a pártütőt saját fészkében megtámadni, hanem a polgárvérontást – ha csak lehet – elmellőzendő, a pártütés továbbterjedésének gátlására szorítkozott.

Csakhamar hasonló módon felizgatva Magyarország délkeleti részein a szerb ajkú lakosok lázadtak fel.

A király ezt is lázadásnak nyilatkoztatá*, de szintúgy mint amazokat, pénzzel, fegyverrel, ágyúkkal, lőszerrel segítette; saját császári tisztjei s tisztviselői gyűjtöttek be a szomszéd Szerbiából szerb rablócsoportokat a rác pártütők segítségére, s a békés magyar és német lakosok legyilkolására vezérlették, és az egész kombinált horvát-rác lázadás intézése a pártütő horvát vezér kezeibe tétetett.

Következtek a rác lázadásban iszonyatosságok, melyeknek hallatára is elborzad az emberi szív. A békés lakosok legyilkoltattak a kínzásoknak legirtózatosabb nemeivel, egész virágzó városok s falvak elpusztítottak, a gyilkosoktól menekült magyar saját hazájában földönfutó koldussá lőn, s az országnak legvirágzóbb vidéke siralom völgyévé tétetett.

A magyar nemzet védelmezni vala kénytelen magát; de nemzeti seregeinek nagy részét az osztrák kabinet már előbb Olaszthonba küldé a lombard-velenceiek legyőzésére, s bár saját hazánk ezernyi sebekből vérzett, annak oltalmára haza nem eresztette.

A többi magyar seregek legnagyobb része az osztrák tartományokban volt a törvény ellenére elhelyezve, nálunk pedig az országban többnyire osztrák seregek

tanyáztak, melyeknek legnagyobb része inkább a pártütésnek támasza, mint a törvény s belbéke oltalmazója vala.

Sürgettük ezen idegen katonaságnak az örökös tartományokban tanyázó magyar ezredekkel felcserélését. Részint megtagadtatott, részint minden úton késleltetett. S ha vitézeink a haza veszélyének hírére életveszéllyel csapatonként hazaindultak, üldözőbe vétettek, s ha itt-ott a túlnyomó erőnek engedni valának kénytelenek, nemcsak lefegyvereztettek, de halállal is büntettettek, mert hazájokat akarták a rablók s pártütők ellen védeni.

A magyar minisztérium sürgette a királyt, utasítaná törvény értelmében az országban minden hadsereg- és várparancsnokságokat, hogy az alkotmány iránt hűséggel s a magyar minisztériumnak engedelmességgel tartoznak. A parancs köröztetés végett István főherceg- nádor és királyi helytartóhoz Budára leküldetett, a levelek megíratlak s postára tétettek, de a király öccse*, a nádor királyi helytartó, annyira vetemedett, hogy a miniszterelnök által ellenjegyzett rendeleteket a postákról visszacsempészné, amint azok később, midőn ő az országból hűtlenül eltávozott, hátrahagyott irományai között feltaláltattak.

A pártütő bán megtámadással fenyegette a magyar tengerpartot, az ország kormánya fegyveres erőt küldött a király megegyezésével Stíria felé Fiume megmentésére, s e fegyveres erő útközben Olaszországba menni kényszerítettet – és Fiumét a pártütők erőszakkal elfoglalták* s a magyar koronától elszakították.

És ezen gyalázatos ármányt a bécsi kabinet tévedésnek nyilatkoztatá, mint tévedésnek mondá azt is, hogy a horvát pártütőknek fegyvert, pénzt, ágyúkat és lőszert küldött.

Általában titkosan utasítva lettek úgy a pártütők, mint a katonai s várparancsnokok, hogy ha jön is rosszalló vagy a magyar minisztérium iránt engedelmeséget rendelő királyi parancs, annak ne engedelmeskedjenek, hanem az osztrák minisztérium utasításait kövessék.

Soha gyalázatosabb játék nemzettel nem űzetett.

A magyar nemzet eszerint pénz, fegyver, hadsereg nélkül, az ellenállásra készületlenül, rendszeres ármánnyal és árulással körülhálózva, önkéntesekkel, nemzetőrökkel s gyakorlatlan, fegyvertelen népfelkeléssel volt magát a kiirtás ellen kénytelen védelmezni, s a magyar hadseregnek az országban maradt részeitől segítette, nyílt csatákban mégis győzött mindenütt, de több abszolút szellemű tisztet s vezéreknak ármánykodásai s árulásai miatt a sáncerősségekre vonult rá, szerb és határőr lázadást hirtelen le nem győzheté.

Új erő teremtéséről kellett gondoskodnia.

A király színleg még mindig engedve az elutasíthatatlanul törvényes kívánságoknak, 1848. július 2-ára országgyűlést hirdetett, s a nemzet képviselőit felszólította, hogy a horvát és rác lázadásnak legyőzésére, az ország békéjének helyreállítására fegyveres erőről s pénzforrásokról gondoskodjanak, egyszersmind

magas egész királyi családja nevében kinyilatkoztatta, hogy a horvát pártütést s a rác lázadást a legünnepelesebben kárhoztatja.

Az országgyűlés gondoskodott: 200 000 emberben s negyvenkétfélmillió forintban a szükséges erőt megszavazta, s törvényjavaslatait királyi szentesítés végett felterjesztette; egyszersmind példátlan hűséggel a királyt, ki akkoron Bécsből Innsbruckba szökött, felszólította, jöjjön Budára, segítsen jelenlétével a pártütés lecsillapításában, s támaszkodjék a magyarok hűségére, mely őt és trónusát meg fogja óvni minden veszélytől.

De ezen kérés hasztalan volt. Sőt időközben Radetzky* győzvén Olaszországban, a győzelemben elbizakodva a Habsburg-Lothringeni ház elérkezettnek vélte az időt, hogy az álarcot levesse, s nyílt erőszakkal lépjen fel a belháborúban vérző Magyarország elnyomására.

A horvát bánt, a pártütőt s ő maga a király által is pártütőnek nevezettet, most már kedves hívének nyilatkoztatta; pártütéseért megdicsérte s kezdett ösvényének folytatására hívta fel.

Hasonlót nyilatkoztatott a vérben fürdő rác lázadók iránt.

Ez volt a jelszó, melyre a pártütő horvát bán időközben királyi pártfogás alatt gyűjtött seregeivel, pusztítva, rabolva a Dráván áttört – mire az országban volt osztrák seregek nagy része hozzá pártolt, az eszéki, aradi, temesvári, gyulafejevári várparancsnokságok s bánági és erdélyi hadparancsnokságok hűtlenül elárulták az országot, Felső-Magyarországba egy, a király által osztrák ezredessé emelt tót pap*, a király szeméi előtt Bécsben toborzott cseh rablókkal beütött, s a pártütő horvát vezér azon elbizakodással haladt előre a védtelen országban a főváros felé, hogy ellene a magyar hadsereg nem fog küzdeni.

Az országgyűlés még most is bízott a királyi esküben, s a király felszólított, hogy a pártütést szüntesse meg, de válaszul az osztrák minisztérium egy nyilatkozványára hivatkozást nyert, melyben az jelentetik ki, hogy a magyar nemzet önálló kormányától a magyar pénz-, had- és kereskedelmi ügyek kormányzatát elvonni elhatározott akarata, egyszersmind a király a fegyveres erő és hadiköltség iránt saját felhívására alkotott törvényektől a szentesítést megtagadta.

Erre a magyar minisztérium leköszönt, de az új minisztérium alkotására felszólított miniszterelnök által előterjesztett miniszteri jelöltek meg nem erősítették.

Az országgyűlés a nemzet megmentésének kötelességétől ösztönöztetve, a pénzforrásokat határozatilag elrendelé, s katonaállítást parancsolt*.

A nemzet teljes készséggel engedelmeskedett.

A nemzet képviselői egyszersmind felhívták a király öccsét, István főherceg* nádor királyi helytartót, szálljon eskü szerinti kötelezettségénél fogva táborba a pártütők ellen. Elment, nagy szavakban fogadott fényes ígéretekkkel, de miután a pártütő horvát bánnal küldöttei által üzeneteket váltott és már-már

ütközetre kerülne a dolog, a tábort titkon elhagyá, sőt az országból is hűtlenül eltávozott.

Irományai közt pedig feltaláltatott az előre kikoholt terv, miként fog Magyarország Stíriából, Ausztriából, Morvából, Sziléziából, Galíciából és Erdély felől egyszerre kilenc oldalról megtámadtatni.

És az osztrák hadügyminiszter felfogott levelezéseiből kisült, miként utasítottak a Magyarországot környező osztrák tartományok hadi parancsnokai Magyarországra beütni, s kombinált hadi munkálatokkal a pártütőket gyámolítani.

És megtörtént a beütés kilenc oldalról – míg benn a hazában a felizgatott népiségek polgárháborúja dühöngött. Mindnyája között legkeservesebb az Erdélybeni támadás, mert ezáltal Erdélynek Magyarországgal tökéletes egyesülése – mely 1791. esztendő óta* sürgetett közóhajtás volt, és amely a múlt évben, előbb a magyar s csakhamar az erdélyi országgyűléseken hozott s az uralkodó által szentesített törvényeknél fogva úgy lőn valósággá, hogy az 1848 július 2-áni magyar nemzetgyűlésen Erdélynek öszves képviselői s köztök a szászok is megjelentek – erőszakosan felbontatni megkísértetett; sőt Erdélyben a hitszegő osztrák vezérek nem elégték a rendes seregekkel hadviselést, hanem, a pártütő szászok által gyámolítatva, fellázították az oláh népességet, mely a törvény által neki ajándékozott szabadság ellen feltámadva, barbár vandalizmussal gyilkolta, kínozza a védtelen magyar lakosokat, nem kímélve sem nőt, sem gyermeket, sem gyámoltalan öreget, s rommá égették és felprédálták a legvirágzóbb városokat és falvakat s köztök Nagyenyedet, Erdélyben a tudományok egyik székhelyét.

De a magyar nemzet annyi árulástól, erőszaktól s veszélytől környezve, bár fegyvertelenül, készületlenül, kétségbe nem esett jövődjé felett.

Önkéntesekkel s népfelkeléssel szaporító csekély rendezett erejét, s az igazság érzetéből merített hazafiúi lelkesedéssel pótolván a gyakorlat hiányát, a pártütő horvát tábort megverte, s miután vezérek az ütközet után nyert fegyverszünetet arra használta, hogy becsületszavát megszegve, vert seregével az éj sötétében megszökött, az országból kikergette. Egy másik, több mint tízezer főnyi serege pedig körülkerítve, vezérestől együtt utolsó emberig elfogatott.

A vert sereg Bécs felé futamodott, s V. Ferdinánd* király annyira vetemedett az erkölcstelenségben, hogy annak vezérét, a megvert, megfutamlott pártütőt Magyarországon a királyi hatalom teljhatalmú képviselőjévé nevezné, s magát a lázadás lecsillapítása végett egybehítt országgyűlést az 1848-i törvénynek ellenére, mely az országgyűlést csak miniszteri ellenjegyzés mellett, s így is a következő évi költségvetés megállapítása után engedi feloszlatatni, jogtalanul eloszlattottnak nyilvánítván, alkotmányt és minden alkotmányos intézőket, hatóságokat, törvényszékeket felfüggesztve, az egész országot haditörvényszék alá, s a polgárok életét, vagyonát, becsületét azon pártütő zsarnok kényének s korlátlan hatalmának alá veté, ki mint a haza ellensége, fegyveres kézzel támadta meg az országot, a törvényt és alkotmányt.

Sőt a hitszegő osztrák ház még e borzasztó cselekedetnél sem állapotott meg.

A pártütő bánt a Bécsset ostromló seregeknek oltalma alá fogadta, s miután Bécsset egyesített erejük által ostrommal bevették s meghódították, az egész egyesült sereget Magyarország meghódítására vezették.

A még mindig hú magyar nemzet parlamentert küldött az ellenséghez. Parlamenterje elfogattatott, börtönre vettetett, s a magyar nemzet igazságos felkiáltása feleletre sem méltattatott, hanem mindenki, aki ártatlan hazáját védeni merné, akasztófával fenyegettetett.

Mielőtt azonban a zsarnok dinasztia főserege beütne Magyarországra, az olmtüzi palotában családi revolúció eszközöltetett; V. Ferdinánd* lemondott a trónusról, melyet annyi vérrel, annyi hitszegéssel megfertőztetett; s a király testvéröccsének, az örökösödési jogról szintúgy lemondott Ferenc Károlynak* fia, az ifjú Ferenc József* főherceg kiáltotta ki magát osztrák császárnak s magyar királynak.

De a magyar nemzet alkotmányos trónjáról a nemzet nélkül, családi paktumok által senki sem rendelkezhetik.

És mégis a magyar nemzet annyira nem óhajtott egyebet, mint törvényeinek fenntartását s azoknak oltalma alatt a becsületes békét, hogy ha ezen trónváltásra a magyar nemzet megegyezése törvényes úton felkéretik, s az ifjú herceg a magyar alkotmány fenntartására esküt tenni ajánlkozik: a magyar nemzet semmit sem késett volna őt, mielőtt kezét polgárvérbe mártotta, diplomatikai kötések alapján királyának fogadni s Szent István* koronájával megkoronázni.

De ő megtagadva mindent, ami Isten s ember előtt szent, nemcsak erre nem ajánlkozott, sőt inkább kivetkőzve az ifjú kebel romlatlanságából, első szavával kikiáltotta, hogy Magyarországot – melyet ő, a lázadó, lázadónak mert bélyegezni – fegyverrel hódítandja meg, s hogy élte feladatának ismeri azt ezredév óta fenntartott önállásából kivetkeztetve, az osztrák birodalomba beolvasztani.

És szavát, amennyire teheté, ügyekezett is rettenetesen beváltani. Reá küldte Magyarországra Windisch-Grätz* teljhatalmú helyettesének vezérlete alatt álló seregét, s egyúttal Galícia és Stíria felől az országot külön seregekkel megtámadtató.

A magyar nemzet védelmezé magát a reámért halál ellen. De mert annyi ellenség ellenében, s benn az országban vandál lázadóktól zaklatva, még egész védelmi erejét ki nem fejtheté, eleinte hátrálni vala kénytelen; s hogy a fővárost a prágai s bécsihez hasonló ostrom szerencsétlenségétől megmentse s e jobbra érdemes nemzet sorsát készületlenül egy ütközet kockájára ne tegye, elhagyta magát a fővárost is, s az országgyűlés és nemzeti kormány múlt január elején Debrecenbe tétetett át, az igazságos Isten segedelmébe s a nemzet erejébe vetett azon biztos reménnyel, hogy a főváros elhagyásával a nemzet nem fog elveszni.

És hála Istennek, nem vezett el!

Azonban még ekkor is megkísérté a békés kiegyenlítést, követeket küldött a hitszegő dinasztia fővezéréhez; de ő kevély elbizakodottsággal az alkudozást

elutasítá, a magyar nemzettől feltétlen megadást mert követelni, s az ország békeköveteit az Olmützbe menetelben meggátolva, letartóztatta, sőt azok egyikét, a volt miniszterelnököt, fogságra vetette, s megszállván az elhagyott fővárost, ott a hóhér bárdjával zsarnokoskodott, hadifoglyaink egy részét legyilkoltatta, más részét súlyos börtönre vetteti, s a többieket embertelen éhségre kárhoztatja, vagy az olaszországi seregekbeni szolgálatra kényszeríti.

S hogy semmi se hiányozzék az ausztriai ház bűneinek mértékéből, Erdélyben a vitéz magyar hadsereg által megveretve, az orosz cár segítségéhez folyamodott, s a szomszéd Oláhországból, úgy a magas porta tiltakozása, mint az európai hatalmak bukaresti konzulainak ellenzése dacára a népjog megsértésével orosz seregeket hozott be Erdélybe a magyar nemzet legyilkolására.

És végre, hogy ennyi bűneinek gyümölcsét biztosítsa, Ferenc József*, ki magát magyar királynak meri nevezni, folyó évi március 4-i s 6-i manifesztumaiban nyíltan kimondja, hogy a magyar nemzetet kitorli az élő nemzetek sorából; területét öt részre feldarabolja, Erdélyt, Horvátországot, Szlavóniát, Fiumét s a magyar tengerpartot Magyarországtól elválasztja; Magyarország belső területéből a rác rablók számára külön vajdaságot kiszakít, s általában az egész országot önállásától, törvényes függetlenségétől s országos tételétől megfosztva, az osztrák birodalomba beolvasztja.

Íme elszámláltuk egyszerű történelmi igazsággal a Habsburg-Lothringeni ház példátlan bűneinek hosszú sorát, s az örökkévaló Isten ítéletére s a világ közvéleményére hivatkozva mondjuk ki, hogy a hitszegő házzal a kibékülés lehetősége megszűnt, s tartozunk Isten törvényének, tartozunk hazánknak, tartozunk a jognak, tartozunk a morálnak, becsületnek, Európának s a civilizáció érdekeinek, hogy e hitszegő dinasztia, a magyar királyok trónjáról száműzve, adjuk át Isten ítéletének s a közvélemény, morál és becsület utálatának.

Tesszük pedig azt halálra sértett nemzetünk törhetlen ereje érzetében.

Íme három hónap óta szállotta meg hazánk fővárosát a hitszegő ellenség, és nemzetünket készületlenül lepte meg, de a magyar nép az élethalálharc közepette nőtt erejében s diadalmas harcok közt szerezte magának a meggyőződést, hogy hazáját meg fogja menteni.

Három hónap óta a zsarnok ellenség minden erejével egy talpalatnyi földet sem nyert, sőt vesztett tért tér után, ütközetet ütközet után.

Három hónap előtt a Tiszáig valánk visszaszorítva, s most már igazságos fegyvereink egész Erdélyt visszaszerezték, Kolozsvárt, Nagyszebent, Brassót visszafoglalták, s az osztrák ház seregeit egyrészt Bukovinába úzták, másrészt úgy őket, mint a segítségökre jött orosz sereget tökéletesen megverve, Erdélyből utolsó emberig kiűzve, Oláhországba menekülni kényszerítették.

Felső-Magyarország nagy részben meg van az ellenségtől tisztítva.

A rác lázadás megtörve, erősségeik: Szenttamás és a római sáncok ostrommal bevéve*, s a Tisza és Duna közti vidék egész Bács vármegyével le egészen Titelig a nemzetnek visszaszerezve.

Maga a hitszegő osztrák ház fővezére pedig minden egyesült erejével öt egymásutáni ütközetben megverte s a Dunáig s részint Dunántúlra visszakergetve.

És azért mindezeknek alapján, az örökkévaló Isten igazságára s a művelt világ ítéletére hivatkozva, és nemzetünk természetes jogaira úgy, valamint nehéz szenvedések alatt tetteleg bebizonyított erejére támaszkodva, azon kötelességnél fogva, mely minden nemzetet az önfenntartásra ösztönöz, ezennel az általunk törvényesen képviselt nemzet nevében kijelentjük és határozzuk, amint következik:

1. Magyarország a vele törvényesen egyesült Erdéllyel és hozzá tartozó minden részekkel és tartományokkal egyetemben szabad, önálló és független európai státusnak nyilváníttatik, s ezen egész státus területi egysége feloszthatatlannak s épsége sérthetetlennek kijelentetik.

2. A Habsburg-Lothringeni ház, a magyar nemzet elleni árulása, hitszegése és fegyverfogása által, nemkülönben azon merény által, miszerint az ország területi épségének eldarabolását, Erdélynek, Horvátországnak, Szlavóniának, Fiaménak és kerületének Magyarországtól elszakítását s az ország önálló státuséletének eltörlését fegyveres erőszakkal megkísérteni, evégett idegen hatalom fegyveres erejét is a nemzet legyilkolására használni nem iszonyodott, saját kezeivel szaggatván szét úgy a Pragmatica Sanctiót, mint általában azon kapcsolatot, mely kétoldalú kötések alapján közötté s Magyarország között fennállott – ezen hitszegő Habsburgi s utóbb Habsburg-Lothringeni ház Magyarország, a vele egyesült Erdély és hozzá tartozó minden részek és tartományok feletti uralkodásból ezennel a nemzet nevében örökre kizáratik, kirekesztetik, a magyar koronához tartozó minden címek használatától megfosztatik s az ország területéről s minden polgári jogok élvezetéből számkivettetik.

Aminthogy ezennel trónvesztettnek, kirekesztettnek és száműzöttnek a nemzet nevében nyilváníttatik.

3. Midőn a magyar nemzet elidegeníthetlen természetes jogainál fogva az európai státuscsaládba önálló és független szabad státusként belép, egyszersmind kinyilatkoztatja: hogy azon népekkel, melyek vele ezelőtt egy fejedelem alatt állottak, békét s jó szomszédságokat alapítani s folytatni, és minden más nemzetekkel barátságos kötésekkel szövetkezni elhatározott akarata.

4. Az ország jövő kormányrendszerét* minden részleteiben a nemzetgyűlés fogja megállapítani, addig pedig, míg ez a fentebbi alapelvek nyomán megállapíttatnék, az országot egész egyetemes kiterjedésében a nemzetgyűlés minden tagjainak egyajkú felkiáltásával s közmegegyezésével kinevezett kormányzó elnök Kossuth Lajos fogja a maga mellé veendő miniszterekkel úgy saját magának, mint az általa nevezendő minisztereknek személyes felelősségük és számadási kötelezettségük mellett kormányozni.

És e határozatainkat adjuk tudtára a művelt világ minden népeinek, azon erős meggyőződéssel, hogy a magyar nemzetet, mint a független önálló nemzetek sorában

egyik testvéröket, azon barátsággal és elismeréssel fogadandják, mely barátságot és elismerést a magyar nemzet nekik ezennel általunk felajánl.

És adjuk tudtára Magyarország s a vele egyesült Erdély, és hozzá tartozó minden részek és tartományok lakosainak azon kijelentéssel, hogy az említett egy és oszthatlan magyar álladalom minden hatóságai, községei, városai, kerületei, megyei és polgárai, szóval minden egyesek s testületek, a trónvesztett Habsburgi s utóbb Habsburg-Lothringeni ház iránti hűség s engedelmesség kötelességei alól teljesen és tökéletesen feloldva vannak, sőt attól a nemzet nevében eltiltatnak, s mindaz, ki a nevezett házból netalán a királyi hatalom bitorlójául fellépni merészkedő egyént tanáccsal, szóval vagy tettel gyámolítaná, honárulási bűnt követ el.

Mely határozatainknak életbeléptetését s közhírré tételét a magyar álladalom kormányának meghagyván, azt minden e végre szükséges törvényes hatósággal ezennel felruházzuk, s a rendeletei és intézkedései iránti törvényes engedelmességre a nemzet nevében minden honpolgárt kötelezünk*.

Április 24.

II. András kiadta az Aranybullát

Az aranybulla szövege a kevésbé fontos cikkek kihagyásával a következő:

„A [Szentháromság](#) és oszthatlan egység nevében.^[13] Endre, Isten kegyelméből Magyar-, Dalmát-és Horvátország, Ráma, Szerbia, Galícia örökös királya. Mivel mind országunk nemeseinek, mind másoknak is [Szent István királytól](#) alapított szabadsága némely királyok hatalma által, kik néha haragjukban boszút állottak, néha gonosz emberek hamis tanácsira is hallgattak, vagy saját hasznukat keresték, igen sok részben rövidséget szenvedett: nemeseink fenségünk és elődeink fület gyakran ízben verdesték kérelmeikkel és folyamodásaikkal országunk javítása iránt. Kik tehát tartozásunkhoz képest az ő kérelmeknek mindenben eleget tenni akarván, megadjuk mind nekik mind országunk egyéb embereinek a szent királytól megadott szabadságot; és országunk állapotának javítására tartozó egyéb dolgokat is údvösen rendelünk eképen: Rendeljük, hogy évenként a szent király ünnepét hacsak némí súlyos foglalkozás vagy betegség által nem akadályoztatunk [Székesfehérvárott](#) tartozunk megülni. És ha mi jelen nem lehetünk a nádor kétségkivül ott leszen

helyettünk s képünkben meg fogja hallgatni az ügyeket. Minden nemesek, tetszésök szerint, szabadon oda gyülekezzenek.

- (I. p.) Akarjuk azt is, hogy sem mi, sem utódaink bármi időben le ne tartóztassák s el ne nyomják a nemeseket valamely hatalmasnak kedvéért, hanem ha előbb megidéztették és törvény rende szerint elmarasztaltattak.*
- (II. p.) Továbbá semmi adót, semmi szabad dénárokat nem szedetünk a nemesek örökségén; sem házaikban, sem falvaikban meg nem szállunk, hanem ha meghivatunk. Az egyházak népeitől is teljességgel semmi adót sem szedetünk.*
- (III. p.) Ha valamely nemes meghalálozik fiú nélkül, lányát illesse birtokának negyedrésze; a többiről tetszése szerint rendelkezék és ha a halál közbejötte miatt nem rendelkezhetik, a hozzá közelebb álló rokonra szálljon; és ha teljességgel semmi nemzetsége nincsen, szálljon a királyra.*
- (IV. p.) Ha a király sereget akar vinni az országon kívül, a nemesek ne tartozzanak vele menni, hanemha az ő pénzeért. Ellenben, ha sereg jönne az országra, mindnyájan tartozzanak menni.*
- (VII. p.) A nádor országunk minden emberei felett különbség nélkül biráskodjék; de a nemesek főben-és birtokbanjáró ügyeit a királynak tudomása nélkül el ne végezhesse.*
- (VIII. p.) Ha külföldiek, tudniillik tisztességes emberek, jönnek az országba, az ország tanácsa nélkül méltóságokra ne emeltessenek. (XI. p.) Fekvő birtok az országon kívülieknek ne adományoztassék.*
- (XVI. p.) Egész megyét vagy akárminemű méltóságot örök jószágul vagy birtokul nem adunk.*
- (XXIV. p.) Hogy [izmaeliták](#) és [zsidók](#) tisztséget ne viseljenek. Pénzváltó, kamara-ispánok, só-kamarások és vámosok, országunkbéli nemesek legyenek. Izmaeliták és zsidók ne lehessenek.*

- (XXVI. p.) *Hogy az országon kívül valóknak birtokot adni nem kell. Továbbá, birtokot az országon kívül való embernek ne adjanak. 1. § Ha valamelyest adtak vagy eladtak, azt a haza fiai válthassák meg.*
- (XXX. p.) *E négy jobbágyurat: tudniillik a nádorispánt, a bánt, király országbiráját és királyné asszonyét kivéve, senki két tisztet ne viseljen.*
- (XXXI. p.) *Kelt Klétusnak, az egyház prépostjának keze által a megtestesült ígének ezer kétszáz huszonkettedik esztendejében. (...) Hogyha pedig mi, vagy az utánunk következő királyok közül valaki ezen mi szerzésünknek ellene járna valaha, ez a levél adjon szabad hatalmat mind a püspököknek, mind más jobbágyuraknak és országunkbeli nemeseknek mindnyájan és egyen-egyen, jelenvalóknak és jövődöbelieknek és az ő megmaradékoknak, hogy mind nekünk, mind az utánunk következő királyoknak minden hűtelenség szégyenvallása nélkül ellentállhassanak és ellentmondhassanak mind örökké. Kelt Keled kezéből, ki egri prépost és kancellárunk; a testté lett ige után ezer-kétszáz-huszonkettedik esztendőben, mikoron tisztelendő [János](#) esztergomi, tisztelendő [Ugrin](#) kalocsai érsekek, Dezső csanádi, Róbert veszprémi, Tamás egri, István zágrábi, Sándor váradi, Bertalan pécsi, Kozma győri, Bereczk váczi, Vincze nyitrai püspökök voltak, a mi királyságunknak tizenhetedik esztendejében."*

KARD ÉS LANT
vitész Vankó József
ÁPRILIS
egyházi rész

A keresztények legnagyobb ünnepe – a Húsvéti titok, - a nagyhéten valósul meg. Idén nem annyira elmélkedésekkel, teológiai gondolatokkal, mint inkább biblikus imádságokkal szeretném megajándékozni minden keresztény-keresztyén testvéremet.

NAGYCSÜTÖRTÖK

José de la Mota: Jézus megmossa tanítványai lábát

Nagycsütörtök délelőtt az olajszentelési szentmise vezeti be a katolikus hívőket a szent három nap ünneplésébe. Ekkor a püspök együtt misézik az egyházmegye papjaival, és a szertartás keretében megszenteli a keresztelendők (katekumenek) és a betegek olaját, valamint a – keresztség, bérmlás, egyházi rend kiszolgáltatásakor, illetve a templomszenteléskor használatos – krizmát.

Nagycsütörtök esti liturgiájában az Eucharisztia alapítására emlékeznek az Egyház, az utolsó vacsora felidézésével, amikor Jézus maga köré gyűjtötte tanítványait. A szentírási olvasmányok felidéznek az egyiptomi kivonulás éjszakáját, amikor az angyal megkímélte az izraeliták házeit, mert a bárány vérével megjelölték az ajtófélfákat. A húsvéti lakoma áldozati báránya Krisztus előképe: saját testét adja értünk, vére pedig megszabadít a bűntől, az örök haláltól. Nagycsütörtöknek éppen ezért ünnepélyes és örömteljes hangulata van. Nagycsütörtök az Egyház legősibb ünnepei közé tartozik. Az ősegyházban ezen a napon fogadták vissza a bűnbánókat. A nagycsütörtöki evangéliumban halljuk, hogyan mosta meg Jézus tanítványainak lábát. Ez a cselekedet örök időkre szóló példaadás, hogyan kell egymást alázatos szívvel szolgálni. Ennek emlékére a püspök vagy a pap megmossa az arra kiválasztott emberek lábát. A lábmosás szertartásában Jézus példájára emlékeznek az Egyház. A lábmosás a szolga feladata volt, és Jézus szolgává tette magát.

Az esti szentmise elején a jelképek az utolsó vacsora örömeinek hangulatát idézik. Ezért van a pap fehér miseruhában, ezért szól a mise elején az orgona, ezért van virág az oltáron; ezért szólalnak meg a Dicsőségre minden templomban a harangok, a csengők, az orgona, de a Gloria után elnémulnak nagyszombat estig. A mély gyász jeléül ezután csak a kereplők szólnak. A harangok „Rómába mennek”, és megjelennek a szomorúság, a fájdalom jelei is. Megrázó ellentét, hogy Jézust azon az estén árulják el, amelyen szeretetének legnagyobb jeleit adja.

A szentmise utáni oltárfosztás, amikor eltávolítanak az oltárról minden díszet, még a terítőt is, Jézus elfogatására és szenvedéseire emlékeztet. A szertartás végén a csend is jelzi a Jézus szenvedésével együtt érző fájdalmat. Az Oltáriszentséget ilyenkor a mellékoltárhoz viszik: ez Jézus elfogatását, elhurcolását jelképezi. Csendben fejeződik be a szentmise, a végén nincs áldás.

Nagycsütörtök misztériumában egymással szemben áll az eucharisztikus ajándék legmagasztosabb szeretete, valamint az elárultatás fájdalma. Az utolsó vacsora után Jézus apostolaival az Olajfák hegyére ment. Imádság közben szenvedett és gyötrődött. Kérte apostolait, hogy imádkozzanak vele, de azok elaludtak. „Egy órát sem tudtatok virrasztani velem?” – kérdezte tőlük. Erre gondolunk, amikor a szentségi Jézust a főoltárról a mellékoltárra kísérjük, s amikor a mise után szentségimádást végzünk.

„Legalább egy órát” szeretnénk virrasztani Vele. Elkezdődik a nagycsütörtöki virrasztás (szentségimádás) az értünk vérrel verítékező Jézussal.

NAGYPÉNTEK

1. IMÁDSÁG JÉZUS HÉT SZAVÁRÓL

Az alábbi rövid ájtatosságot a böjt folyamán a templomban miséhez, litániához kapcsolva végezhetjük, de családban, baráti körben is.

Éneklő Egyház, 698-as ének

Imádság: Uram Jézus, aki életed utolsó napján a kereszten függve hét szót mondottál:
add,

hogyan azokat mindig eszünkben tartsuk. E szavaknak erejével kérlek, Uram, bocsásd meg

mindazt, amit vétkeztünk, és tisztíts ki belőlünk mindent, amit a bűnök lelkünkben maguk

után hagytak.

I. „BOCSÁSD MEG NEKIK, MERT NEM TUDJÁK, MIT CSELEKSZENEK!”

Ének: Legelőször értük szólsz,

kik felfeszítettek,

„Bocsásd meg ezt, szent Atyám,

nem tudják, mit tesznek!”

Elmélkedés: Jézus saját testében éli át mindazt a gonoszságot, amit az emberek tesznek. A

katonák kegyetlen módon hajtják végre a halálos ítéletet. S ő bocsánatot kér számukra.

Még ő menteti őket: „Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.”

Számára a gonosztevők is azok közé az emberek közé tartoznak, kik az ő irgalmára várnak.

Csend.

Verzikulus:

V. Uram, a te szavad lélek és élet.

F. Az örök élet igéi nálad vannak.

Imádság: Úr Jézus Krisztus, ki megfeszítődre Atyád bocsánatát kérted: segíts, hogy irántad

való szeretetből mi is megbocsássunk minden ellenünk vétkezőnek. Ki élsz és uralkodol,

mindörökkön örökké. Ámen!

7

II. „BIZONY, MONDOM NEKED, MÉG MA VELEM LESZEL A PARADICSOMBAN!”

Ének: Másodszor a latorhoz

szóltál irgalmadban:

„Velem leszel még e nap

égi országomban.”

Elmélkedés: Jézus a mi testvérünk. Ő „Emmánuel”, vagyis velünk levő Isten.

Gonosztevőkkel megy a halálra. S mert ő velük megy, azért tudunk mi is vele menni.

„Még ma velem leszel a paradicsomban” — mondja a jobb latornak. Az ő útja az életre vezet. Ha az ő útján járunk, minket is magával visz az életre.

Csend.

Verzikulus:

V. Uram, a te szavad lélek és élet.

F. Az örök élet igéi nálad vannak.

Imádság: Úr Jézus, ki a jobb latornak megígérted, hogy veled lesz a Paradicsomban:

segíts

úgy élnünk, hogy halálunk óráján nekünk is ezt mondhasd. Ki élsz és uralkodol,
mindörökkön örökké. Ámen.

III. „ASSZONY, ÍME A TE FIAD.”

Ének: Harmadszor mint fiú

szólsz szeretett anyádhoz:

„Íme, Asszony, a fiad,

Jánost vedd magadhoz!”

Elmélkedés: Jézus ahhoz a két emberhez szól, akik legközelebb álltak hozzá. Azt

kívánja,

hogy most, a nehéz órában egymás mellé álljanak. Órajta keresztül legyenek egymás
rokonai. Mi is Jézus vére által mind rokonai lettünk egymásnak. Még a tőlünk

legtávolabb

álló ember is testvérünk lett őbenne.

Csend.

8

Verzikulus:

V. Uram, a te szavad lélek és élet.

F. Az örök élet igéi nálad vannak.

Imádság: Úr Jézus, ki anyádhoz így szóltál: „Íme, a te fiad”, — s kedvelt tanítványodnak
azt mondtad: „Íme, a te anyád”. Segíts, hogy mi is igaz szeretettel kapcsolódjunk

anyádhoz, Máriához, s tőle tanuljuk az igazi istenszeretetet és felebaráti szeretetet. Ki

élsz

és uralkodol, mindörökkön örökké. Ámen!

IV. „ISTENEM, ISTENEM, MIÉRT HAGYTÁL EL ENGEM?!”

Ének: Negyedszerre kiáltasz:

„Istenem, Istenem!”

Atyádhoz így sóhajtasz:

„Miért hagytál el engem?”

Elmélkedés: A Názáreti Jézus, Isten Fia és Mária fia, most egészen magára hagyva függ

ég

és föld között. Az élet minden magánya és reménytelensége most benne, mint
gyújtópontban összegődik. És Jézusból olyan szavak törnek ki, melyek az egész
emberiség szívéből fakadnak: „Éli, Éli, lamma szabaktani! Istenem, én Istenem, miért

hagytál el engem?”

Csend.

Verzikulus:

V. Uram, a te szavad lélek és élet.

F. Az örök élet igéi nálad vannak.

Imádság: Úr Jézus, ki haláltusádban még az Istentől való elhagyatottság érzését is átélted,

hogyan a mi bajainkkal azonosítsd magad, s azokra kegyelmi orvosságot hozzál. Segíts, hogy

minden bajunkban és gyötrelmünkben hozzád forduljunk. Állj Urunk, azok mellett, akiket

drága véreddel megváltottál! Ki élsz és uralkodol, mindörökkön örökké. Ámen!

9

V. „SZOMJÚHOZOM!”

Ének: Ötödször a kínok közt

Uram, szomjúhoztál,

amikor a keresztfán

értünk áldoztattál.

Elmélkedés: E földkerekség minden epedése benne rejlik e szóban: „Szomjúhozom.”

És az

ecetben, mely Jézus ajkát érinti, benne van minden csalódás. Az emberi szív vágya sokkal,

de sokkal nagyobb, mint az a beteljesítés, amit e föld kínálni képes.

Csend.

Verzikulus:

V. Uram, a te szavad lélek és élet.

F. Az örök élet igéi nálad vannak.

Imádság: Úr Jézus, aki így sóhajtottál: „Szomjúhozom!” — ki valósággal átélted a kínzó szomjúságot, de ugyanakkor a lelkek üdve után szomjaztál: segíts, hogy mi utánad szomjazzunk, hiszen te vagy az élő kút, az örök jó forrás, melyből a megismerés fakad. Segíts, hogy szívünk minden vágyával téged szeressünk, s azokat a javakat, melyeket csak

te adhatsz. Ki élsz és uralkodol, mindörökkön örökké. Ámen!

VI. „BETELJESEDETT!”

Ének: Hatodszor így kiáltasz:

„Már beteljesedett!”

A régen-várt megváltás

már végbevitetett.

Elmélkedés: Ebben a szóban: „Beteljesedett” — Jézus az ő halálának szentséges titkát hirdeti. Majd a húsvétvasárnap fogja fölfedni ezt a titkot. Jézus halála az összes ígéret

beteljesedése volt. A halálnak pillanatában született meg az élet. Amikor azt mondja: „Beteljesedett!” — ez nemcsak szenvedéseinek végpontját jelenti, hanem az életre vezető

útnak megnyitását is.

Csend.

10

Verzikulus:

V. Uram, a te szavad lélek és élet.

F. Az örök élet igéi nálad vannak.

Imádság: Úr Jézus, ki minden fáradságot, minden szenvedést elviseltél értünk, hogy beteljesítsd Atyád akaratát és az üdvösség művét. Segíts, hogy isteni akaratod rajtunk

is

beteljesedjék. Ki élsz és uralkodol, mindörökkön örökké. Ámen!

VII. „**ATYÁM, A TE KEZEDBE AJÁNLOM LELKEMET!**”

Ének: Végső szavad így hangzott,

haldokló Jézusom:

„Atyám, te szent kezédbe

lelkemet ajánlom.”

Elmélkedés: Még egy szava van Jézusnak, s ez az Atyához szól. Egészen reá bízta önmagát.

Hiszen Jézusnak az volt az eledele, hogy akaratát teljesítse annak, aki őt küldte, az Atyának. A keresztfán mondott utolsó szava még egyszer összefoglalja személyének és tevékenységének egész titkát. Bárcsak mi is így bízánk rá magunkat az Istenre életünkben és halálunk óráján.

Csend.

Verzikulus:

V. Uram, a te szavad lélek és élet.

F. Az örök élet igéi nálad vannak.

Imádság: Úr Jézus, ki haldokolva Atyád kezébe ajánlottad lelkedet Segíts minket, hogy utolsó óránkon mi is teljes bizalommal neked ajánljuk magunkat, s érdemesek legyünk boldogító szavadat hallani: Jöjj, kedvesem, minden bánat és nyomorúság elmúlt, jöjj,

és

végy részt húsvéti győzelmekben, örülj és örvendezz velem az örökkévalóságban.

Ámen!

BEFEJEZÉS:

V. A keresztkben van az üdvösség, a keresztkben az élet és a reménység.

F. A keresztkben van az üdvösség, a keresztkben az élet és a reménység.

V. Keresztedet tiszteljük, Urunk, és szent feltámadásodat magasztaljuk.

F. A keresztkben van az üdvösség, a keresztkben az élet és a reménység.

V. Mert íme, a keresztk által jött az öröm az egész világra.

F. A keresztkben van az üdvösség, a keresztkben az élet és a reménység.

11

V. Üdvözlégy, Urunk keresztkje, egyetlen reménységünk!

F. A keresztkben van az üdvösség, a keresztkben az élet és a reménység

NAGYSZOMBAT

Nagyszombaton a némaság tölti be a világot, „az Egyház Jézus sírja mellett virraszt”. Általában késő este, napnyugta után kezdődik a nagyszombati liturgia, ami szimbolizálja azt a sötétséget, amely a világra borult Krisztus halálával. A húsvéti vigília szimbólumaiban megjelenik a fény és a sötét, a tűz és a víz, hogy együtt magasztalják a feltámadott Krisztust, aki legyőzte a sötétséget, a halált. A vigília szertartása négy jól

elkülönülő lényegi részből áll: a fény liturgiájából, az igeliturgiából, a vízszentelésből és az áldozati liturgiából. Ez a jelenlegi liturgikus rend a 4. századra vezethető vissza.

HÚSVÉTVASÁRNAP A VILÁGOSSÁG ÚTJA

A Via lucis igazihúsvéti imádság minden kereszténynek húsvéti imája lehet

Bevezető imádság

A feltámadt Krisztusban, aki a mi üdvösségünk, járjuk be imádságos lélekkel a világosság útját. A reményre nyitott szívvel fogadjuk a Feltámadott minden ajándékát. Ő, aki az élet Ura, világosítsa meg világunkat és adjon nekünk erőt, hogy békességszerzők és Isten országának építői lehessünk.

Könyörögjünk! Istenünk, értünk meghalt és feltámadt Fiadban a remény megingathatatlan szikláját akartad nekünk adni. Áraszd ránk az igazság és a világosság Lelkét, hogy bizalommal járjuk életünk útját, s mindig hordozzuk halandó testünkben a feltámadás bizonyosságát. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

ELSŐ ÁLLOMÁS:

JÉZUS FELTÁMAD A HALÁLBÓL

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

Mt 28,1-7

Szombat elmúltával, a hét első napjának hajnalán a magdalai Mária és a másik Mária elment, hogy megnézze a sírt. Hirtelen nagy földrengés támadt. Az Úr angyala ugyanis leszállt az égből, odament, elhengerítette a követ és ráült. Tekintete olyan volt, mint a villám, öltözte meg, mint a hó. Az örök remegtek tőle való félelmükben, s csaknem halálra váltak. Az angyal azonban felszólította az asszonyokat: „Ne féljete! Tudom, hogy ti Jézust keressétek, akit keresztre feszítettek. Nincs itt. Feltámadt, ahogy előre megmondta. Gyertek, nézzétek meg a helyet, ahol nyugodott! Aztán siessetek, vigyétek hírül tanítványainak: Feltámadt a halálból, elöttetek meg Galileába. Ott viszontlátjátok. Íme, tudtotokra adtam.

Mindenható, örök Isten, add, hogy nagy bizalommal járjunk atyai jóságodhoz a húsvéti szent időben, amikor oly bőkezűen nyújtod kegyelmed ajándékait. Kiszabadítottál minket a tévelygés homályából, engedd, hogy egyre jobban ragaszkodjunk hitünk szent igazságaihoz. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

MÁSODIK ÁLLOMÁS:

A TANÍTVÁNYOK ÜRESEN TALÁLJÁK A SÍRT

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

Jn 20,1-9

A hét első napján, kora reggel, amikor még sötét volt, Mária Magdolna kiment a sírhoz. Észrevette, hogy a követ elmozdították a sírtól. Erre elfutott Simon Péterhez és a másik tanítványhoz, akit kedvelt Jézus, és hírül adta nekik: „Elvitték az Urat a sírből, s nem tudni, hova tették.” Péter és a másik tanítvány elindult és a sírhoz sietett. Mind a ketten

futottak. De a másik tanítvány gyorsabban futott, mint Péter, és hamarabb ért a sírhoz. Benézett, s látta a gyolcsot, de nem ment be. Nem sokkal később Péter is odaért, bement a sírba és ő is látta az otthagyt gyolcsot meg a kendőt, amellyel a fejét befödtek. Ez nem a gyolcs közt volt, hanem külön összehajtva más helyen. Most már a másik tanítvány is bement, aki először ért oda a sírhoz. Látta és hitt. Eddig ugyanis nem értették az Írást, amely szerint föl kellett támadnia a halálból.

Add meg, kérünk, mindenható Istenünk, hogy akik az Úr feltámadásának kegyelmi erejétmegismertük, a szeretet Lelkének erejével új életre támadjunk. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

HARMADIK ÁLLOMÁS:

A FELTÁMADOTT MEGJELENIK MÁRIA MAGDOLNÁNAK

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

Jn 20,11-18

Mária ott állt a sír előtt és sírt. Amint így sírdogált, egyszer csak benézett a sírba. Látta, hogy ott, ahol Jézus teste volt, két fehér ruhába öltözött angyal ül, az egyik fejtől, a másik lábtól. Megszólították: „Asszony, miért sírsz?” „Mert elvitték Uramat – felelte –, s nem tudom, hová tették.” E szavakkal hátrafordult, s látta Jézust, amint ott állt, de nem tudta róla, hogy Jézus. Jézus megkérdezte: „Asszony, miért sírsz? Kit keresel?” Abban a hiszemben, hogy a kertész áll mögötte, így felelt neki: „Uram, ha te vitted el, mondd meg,

hova tetted, hogy elvihessem magammal.” Jézus most nevéen szólította: „Mária!” Erre megfordult, s csak ennyit mondott: „Rabboni”, ami annyit jelent, mint „Mester”. Jézus ezt mondta neki: „Engedj! Még nem mentem föl Atyámhoz. Inkább menj el testvéreimhez és vidd nekik hírül: Fölmegyek Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, Istenemhez és a ti Istenetekhez.” Mária Magdolna elment, és hírül adta a tanítványoknak: „Láttam az Urat, s ezt mondta nekem.”

Istenünk, te megmutatod igazságod fényét a tévelygőknek, hogy visszataláljanak a helyes útra. Add meg híveidnek, hogy elutasítsunk mindent, ami a keresztény névvel ellenkezik, és vállaljuk, ami méltó hozzá. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

NEGYEDIK ÁLLOMÁS:

A FELTÁMADOTT TALÁLKOZIK AZ EMMAUSZI TANÍTVÁNYOKKAL

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

Lk 24,13-19.25-27

Ketten közülük még aznap elindultak egy Emmausz nevű helységbe, amely Jeruzsálemtől hatvan stádiumnyi távolságra feküdt. Az eseményekről beszélgettek. Ahogy beszélgettek, tanakodtak, egyszer csak maga Jézus közeledett, és csatlakozott hozzájuk. De szemük képtelen volt felismerni. Megszólította őket: „Miről beszélgettetek itt az úton?” Elszomorodtak, megálltak. Aztán az egyik, akit Kleofásnak hívtak, hozzá fordult:

„Te vagy

az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudod, mi történt ott ezekben a napokban.”

„Micsoda?” – kérdezte. „A názáreti Jézus esete – felelték –, aki próféta volt, hatalmas tettben és szóban az Isten és az egész nép előtt.” Erre így szólt: „Ó, ti balgák, milyen nehezen tudjátok elhinni, amit a próféták jövendöltek. Vajon nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” Aztán Mózesen elkezdve az összes prófétánál megmagyarázta nekik, amit az Írásokban róla írtak.

Istenünk, te Krisztus feltámadásával visszaszerezted nekünk az örök életet. Add népednek, hogy erős hittel, teljes reménységgel és kételkedés nélkül várjuk mindannak megvalósulását, aminek beteljesülését megígérted. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

ÖTÖDIK ÁLLOMÁS:

A FELTÁMADOTT EGYÜTT ÉTKEZIK AZ EMMAUSZI TANÍTVÁNYOKKAL

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

Lk 24,28-35

Közben odaértek a faluhoz, ahová tartottak. Úgy tett, mintha tovább akarna menni. De marasztalták: „Maradj velünk, mert esteledik, és a nap már lemenőben van.” Betért hát, és velük maradt. Amikor az asztalhoz ültek, kezébe vette a kenyeret, megáldotta, megtörte s odanyújtotta nekik. Ekkor megnyílt a szemük s felismerték. De eltűnt a szemük elől. „Hát nem lángolt a szívünk – mondták –, amikor beszélt az úton és kifejtette az Írásokat?” Még abban az órában útra keltek, s visszatértek Jeruzsálembe. Ott együtt találták a tizenegyet s társaikat. Azzal fogadták őket, hogy valóban feltámadt az Úr, és megjelent Simonnak. Erre ők is beszámoltak az úton történekről, meg arról, hogyan ismerték fel a kenyértöréskor.

Urunk, Istenünk, állj segítségemmel házad népe mellett, és viseld gondját jóságosan. Részesíts egyszülött Fiad feltámadásában mindnyájunkat, akiknek megadtad a hit kegyelmét. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

HATODIK ÁLLOMÁS:

FELTÁMADOTT MEGJELENIK AZ APOSTOLOKNAK

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

Lk 24,36-43

Míg ezekről beszélgettek, egyszer csak megjelent köztük és köszöntötte őket: „Békesség nektek!” Ijedtükben és félelmükben azt vélték, hogy szellemet látnak. De ő így szólt hozzájuk: „Miért ijedtetek meg, s miért támad kétely szívetekben? Nézzétek meg a kezem és a lábam! Én vagyok. Tapogassatok meg és lássatok! A szellemnek nincs húsa és csontja, de mint látjátok, nekem van.” Ezután megmutatta nekik kezét és lábát. De örömeikben még mindig nem mertek hinni és csodálkoztak. Ezért így szólt hozzájuk: „Van itt valami ennivalótok?” Adtak neki egy darab sült halat. Fogta és a szemük láttára evett belőle.

Istenünk, a te kegyelmed ajándéka, hogy híveid egy akarattal követnek téged.

Add népednek, hogy szeressük, amit parancsolsz, vágyakozzunk arra, amit ígérsz, és e világ változóságai közepette szívből ragaszkodjunk hozzád, akiben megtaláljuk igazi örömünket. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

HETEDIK ÁLLOMÁS:

A FELTÁMADOTT HATALMAT AD A BŰNÖK MEGBOCSÁTÁSÁRA

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

Jn 20,19-23

Amikor beesteledett, még a hét első napján megjelent Jézus a tanítványoknak, ott, ahol együtt voltak, bár a zsidóktól való félelmükben bezárták az ajtót. Belépett, megállt középen és köszöntötte őket: „Békesség nektek!” E szavakkal megmutatta nekik kezét és oldalát. Az Úr láttára öröm töltötte el a tanítványokat. Jézus megismételte: „Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.” Ezekkel a szavakkal rájuk lehelt, s így folytatta: „Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek megtartjátok, az bűnben marad.”

Kérünk, mindenható Istenünk, tégy minket a feltámadt Úr erejének hirdetőivé, hogy egykor teljes valóságában elnyerjük a feltámadás ajándékát, amelynek zálogát megadtad nekünk. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

NYOLCADIK ÁLLOMÁS:

A FELTÁMADOTT MEGERŐSÍTI TAMÁS HITÉT

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

Jn 20,24-29

A tizenkettő közül az egyik, Tamás vagy melléknevén Didimus, nem volt velük, amikor megjelent nekik Jézus. A tanítványok elmondták: „Láttuk az Urat!” De kételkedett: „Hacsak nem látom kezén a szegek nyomát, ha nem helyezem ujjamat a szegek helyére, és oldalába nem teszem a kezem, nem hiszem.” Nyolc nap múlva ismét együtt voltak a tanítványok, s Tamás is ott volt velük. Ekkor újra megjelent Jézus, bár az ajtó zárva volt. Belépett, megállt középen, és köszöntötte őket: „Békesség nektek!” Aztán Tamáshoz fordult: „Nyújtsd ide az ujjadat és nézd kezemet! Nyújtsd ki a kezedet és tedd oldalamba! S ne légy hitetlen, hanem hívő!” Tamás fölkiáltott: „Én Uram, én Istenem!” Jézus csak

ennyit mondott: „Hittél, mert láttál. Boldogok, akik nem látnak, mégis hisznek.”

Istenünk, te megváltottál és gyermekeiddé fogadtál bennünket. Tekints jóságosan szeretett fiadra, és vezess el minket, Krisztusban hívőket az igazi szabadságra és a mennyei dicsőségbe. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

KILENCEDIK ÁLLOMÁS:

A FELTÁMADOTT MEGJELENIK TIBÉRIÁS TAVÁNÁL

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

Jn 21,1-9.13

Jézus újra megjelent a tanítványoknak, ezúttal Tibériás tavánál. Így jelent meg nekik: Együtt volt Simon Péter, Tamás, melléknevén Didimosz, továbbá a galileai Kánából való Natanael, Zebedeus fiai, s még két másik tanítvány. Simon Péter így szólt hozzájuk: „Megyek halászni.” „Veled tartunk” – felelték. Kimentek és bárkába szálltak. De akkor éjszaka nem fogtak semmit. Amikor megvirradt, Jézus ott állt a parton. De a tanítványok nem ismerték fel, hogy Jézus az. Jézus megszólította őket: „Fiaim, nincs valami ennivalótok?” „Nincs” – felelték. Erre azt mondta nekik: „Vessétek ki a bárka jobb oldalán a hálót, s ott majd találtok.” Kivetették a hálót, s alig bírták visszahúzni a tömördek haltól.

Erre az a tanítvány, akit Jézus kedvelt, így szólt Péterhez: „Az Úr az!” Amint Simon Péter meghallotta, hogy az Úr az, magára öltötte köntösét – mert neki volt vetkőzve –, és beugrott a vízbe. A többi tanítvány követte a bárkával. A hallal teli hálót is maguk után húzták. Nem voltak messze a parttól, csak mintegy kétszáz könyöknnyire. Amikor partot értek, izzó parazsat láttak s rajta halat, mellette meg kenyeret. Jézus odajött, fogta a kenyeret, s adott nekik. Ugyanígy halat is.

Urunk, Istenünk, hallgasd meg imádságunkat, és engedd, hogy az evangélium szerinti étellel valóra váltsuk, amit szent Igéddel üzentél nekünk. Add, hogy elnyerjük mindazt, amit fogadott gyermekeidnek előre megígértél. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

TIZEDIK ÁLLOMÁS:

A FELTÁMADOTT ÁTADJA PÉTERNEK A LEGFŐBB HATALMAT

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

Jn 21,15-17

Miután ettek, Jézus megkérdezte Simon Pétertől: „Simon, János fia, jobban szeretsz engem, mint ezek?” „Igen, Uram – felelte –, tudod, hogy szeretlek.” Erre így szólt hozzá: „Legeltesd bárányaimat!” Aztán másodszor is megkérdezte tőle: „Simon, János fia, szeretsz engem?” „Igen, Uram – válaszolta –, tudod, hogy szeretlek.” Erre azt mondta neki: „Legeltesd juhaimat!” Majd harmadszor is megkérdezte tőle: „Simon, János fia, szeretsz?” Péter elszomorodott, hogy harmadszor is megkérdezte: „Szeretsz engem?” S így válaszolt: „Uram, te mindent tudsz, azt is tudod, hogy szeretlek.” Jézus ismét azt mondta:

„Legeltesd juhaimat!”

Mindenható Istenünk, te Péter apostol hitvallásával sziklaalapra állítottál minket. Segíts, hogy rendületlenül helytálljunk minden viszontagságban. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

TIZENEGYEDIK ÁLLOMÁS:

A FELTÁMADOTT ELKÜLDI TANÍTVÁNYAIT A VILÁGBA

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

Mt 28,16-20

A tizenegy tanítvány elment Galileába, arra a hegyre, ahova Jézus rendelte őket. Amint meglátták, leborultak előtte, bár néhányan kételkedtek. Jézus odalépett hozzájuk, és

így szólt: „Én kaptam minden hatalmat égen és földön. Menjetez tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.”

Istenünk, te a nemzetek meghívásával mindenkor gyarapítod Egyházadat. Oltalmazd szüntelen segítségeddel azokat, akiket a kereszttvízzel tisztára mosol. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

TIZENKETTEDIK ÁLLOMÁS:

A FELTÁMADOTT FELMEGY A MENNYBE

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

ApCsel 1,6-11

Az egybegyűltek megkérdezték Jézust: „Uram, mostanában állítod helyre Izrael országát?” „Nem tartozik rátok – felelte –, hogy ismerjétek az időpontokat és a körülményeket. Ezeket az Atya szabta meg saját hatalmában. De megkapjátok a Szentlélek rátok leszálló erejét, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, s egész Júdeában és Szamariában, sőt egészen a föld végső határáig.” Azután, hogy ezeket mondta, a szemük láttára fölemelkedett, és felhő takarta el szemük elől. Amint merőn nézték, hogyan emelkedik az égbe, egyszerre két férfi termett mellettük fehér ruhába öltözve. Ezt mondták nekik: „Galileai férfiak! Mit álltok itt égre emelt tekintettel? Ez a Jézus, aki tőletek az égbe vétetett, úgy jön el ismét, amint szemetek láttára a mennybe ment.”

Mindenható Istenünk, hadd ujjongjunk szent örömmel és hadd vigadjunk gyermeki hálaadással, mert szent Fiadnak, Krisztusnak mennybemenetele a mi fölemelkedésünk: ahová ugyanis a Fő eljutott dicsőségben, oda kapott meghívást az egész test, az Egyház, reménységben. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

TIZENHARMADIK ÁLLOMÁS:

A TANÍTVÁNYOK MÁRIÁVAL EGYÜTT VÁRJÁK A MEGÍGÉRT SZENTLELKET

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

ApCsel 1,12-14

Erre az Olajfákról elnevezett hegyről, amely Jeruzsálemtől egy szombatnapi járásra van, visszatértek Jeruzsálembé. Amint megérkeztek, fölmentek az emeleti terembe, ahol együtt szoktak lenni: Péter és János, Jakab és András, Fülöp és Tamás, Bertalan és Máté, Alfeus fia, Jakab, a buzgó Simon és Jakab testvére, Júdás. Mindannyian egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan imádkoztak az asszonyokkal, Máriával, Jézus anyjával és testvéreivel együtt.

Mindenható Istenünk, add, hogy felragyogjon fölöttünk dicsőséged fénye, és Szentlelkedvilágossága bátorítsa azok szívét, akik kegyelmedből újjászülettek. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

TIZENNEGYEDIK ÁLLOMÁS:

A FELTÁMADOTT ELKÜLDI A SZENTLELKET

V. Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged!

F. Mert szent feltámadásod által életet adtál a világnak.

ApCsel 2,1-6

Amikor érkezett pünkösd napja, ugyanazon a helyen mindnyájan együtt voltak. Egyszerre olyan zúgás támadt az égből, mintha csak heves szélvész közeledett volna, és egészen betöltötte a házat, ahol ültek. Majd lángnyelvek jelentek meg nekik szétoszolva, és leereszkedtek mindegyikükre. Mindannyiukat eltöltötte a Szentlélek, és különböző nyelveken kezdtek beszélni, úgy, ahogy a Lélek szólásra indította őket. Ez idő tájt vallásos

férfiak tartózkodtak Jeruzsálemben, az ég alatt minden népből. Amikor ez a zúgás támadt, nagy tömeg verődött össze. Nagy volt a megdöbbenés, mert mindenki a saját nyelvén hallotta, amint beszéltek.

Istenünk, te bőségesen árasztod Egyházadra mennyei ajándékaidat. Őrizd bennünk a kegyelmet, amelyet adtál, hogy a Szentlélek belénk öntött ereje mindenkor elevenen működjék, és a lelki táplálék gyarapítsa bennünk a kegyelmi életet. Krisztus, a mi Urunk által.

Ámen.

Befejező imádság

Könyörögjünk! Istenünk, te egyszülött Fiadnak, Urunk, Jézus Krisztusnak feltámadásával megörvendeztetted a világot. Add, kérünk, hogy az ő szent Anyjának közbenjárására eljussunk az örök élet örömébe. Krisztus, a mi Urunk által.

Április 23.

Szent Adalbert püspök, vértanú

Adalbert Kelet-Csehországban született 956 körül. Születésekor a Vojtech nevet kapta. Apja cseh fejedelem volt, anyja szász származású; 972-től a magdeburgi dóm iskolájában tanult. Bérmlásakor vette föl az Adalbert nevet pártfogója, a magdeburgi érsek iránti tiszteletből. Prágában szentelték pappá. A 980-as évek második felében a cseh város püspöke lett.

Adalbert befelé forduló természete, kolostor csendjére vágyódó lelke azonban nem volt fölkészülve a küzdelemre és keménységre, melyet egy félig civilizált és megtért nép vezetése igényelt. Az állandó sikertelenségek, a nép ellenállása megérlelték a püspökben az elhatározást: 988-ban Rómába ment a pápához, s kérte, engedje őt zarándokként Jeruzsálembé, hogy ott szegényen és magányosan szolgálja az Urat. A Monte Cassinó-i apát tanácsára aztán megváltoztatta tervét, Rómába ment, és 990-ben bencés szerzetes lett az aventinusi Szent Alessziusz és Bonifác-kolostorban.

A csehek azonban hamarosan hazahívták. A pápa és az apátja iránti engedelmességből Adalbert 993-ban ismét visszatért Prágába. A római kolostorból magával vitte tizenkét társát, s megalapította velük a brevnovi apátságot. Ez az apátság idővel szellemi-lelki középponttá lett: sok püspököt, apátot, szerzetest adott Cseh-, Morva-, Lengyel- és Magyarországnak, és számos misszionáriust küldött Oroszországba. Évszázadokon keresztül a keresztény vallás és kultúra sugárzó központja volt a nyugati szlávok számára. Adalbert már ezzel az egyetlen alapításával is kitörölhetetlenül beírta nevét Európa civilizációjának és hitelesítésének történetébe.

A csehországi állapotok azonban nem javultak. A békére és kiengesztelődésre törekvő püspök ismét elhagyta Prágát. 994–995-ben Magyarországon térített. Ő keresztelte és bérmálta meg többek között Szent Istvánt.

996-ban visszatért római kolostorába. Ez év májusában koronázták német-római császárrá III. Ottót, akire mély benyomást tett Adalbert őszinte és komoly vallásossága, jámborsága. Barátok lettek. A pápa, a császár, az érsek ekkor már együtt sürgették Adalbertet, hogy folytassa prágai tevékenységét. A bencés szerzetes számára szent volt az engedelmesség. Hazafelé menet elkísérte III. Ottót Németországba, és hosszabb ideig nála maradt Mainzban. Jelentős része volt a császár vallásos és politikai gondolkodásának formálásában; megnyerte őt a keleti misszió ügyének is.

Útközben kapta a hírt, hogy legközelebbi rokonait Csehország hercege, II. Boleszláv kegyetlenül meggyilkoltatta. Látva, hogy a családja nyújtotta támogatás semmivé lett, s nemzetségének esküdt ellensége került hatalomra, az eredményes munkát teljesen reménytelennek tartotta. Úgy látta, hogy a Prágába vezető út lezárult előtte.

Ezért Lengyelországba ment, és megalapította Meseritz kolostorát. 996–997-ben az északi balti törzsek között végzett missziós munkát. Ezt követően a litvánok közé készült, azonban 997. április 23-án a Visztula torkolatának vidékén pogány poroszok megölték.

A lengyel herceg kiváltotta testét a gyilkosoktól, és Gnieznóban temette el. Már 999-ben a szentek sorába iktatta II. Szilveszter pápa, s ezt követően, 1000-ben engedélyezte az önálló, Gniezno székhelyű lengyel egyháztartomány létrehozását.

Istenünk, te vértanúdat, Szent Adalbert (Béla) püspököt szenvedései jutalmául szentjeid sorába emelted. Add, kérünk, hogy példája nyomán eljuthassunk az örök hazába. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

április 24.

SZENT GYÖRGY VÉRTANÚ NAPJA

A világegyház április 23-án ünnepli Szent Györgyöt, a magyar egyházban azonban – Szent Adalbert ünnepe miatt – április 24-én emlékezünk meg róla. A középkorban az egyik leginkább tisztelt szent volt, egyike a tizennégy segítőszentnek. hirdetés György történelmi személy volt; a palesztinai Lod, az egykori Dioszpolis városában élő kultusza bizonyosan tényeken alapul. Diocletianus császár keresztényüldözése alatt, de mindenképpen a konstantini fordulat (313) előtt halt vértanúhalált Lodban. Tisztelete rendkívüli elterjedtségének oka, hogy életéhez és vértanúságához sok legendás elem kötődik, illetve hogy a földművelők és a katonák is patrónusuknak tekintik. Vértanúsága legeredetibbnek látszó változatát állítólag szolgája, Paszikratész mint szemtanú írta meg. Eszerint Dadianosz perzsa király volt az, aki üldözte. György katonatiszt volt, aki anyja hatására keresztény hitre tért. Dadianosz börtönében borzalmas kínzásokat kellett elviselnie. Krisztus egy látomásban elmondta neki, hogy szenvedései hét évig fognak tartani, és ez idő alatt háromszor meghal és feltámad.

Tisztelt Rendtársak ezúton is emlékeztetni kívánlak benneteket, hogy 2013.04.15-én, 11.00 órai kezdettel Állománygyűlést tartunk - gyülekező 10.00 órától -, Budapesten, a IV. kerület, Árpád 66. szám alatt levő Közösségi Házban. Kérem a Rendtársak pontos megjelenését.

Rendtársi üdvözlettel: vitéz Balog Barna TVR Pest Törzsszékének törzskapitánya.